

[Rahbæk Møller]

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om påligning af indkomst- og formueskat til staten (ligningsloven). (Ændring af begrebet »skattepligtig indkomst« i lovens § 15).

(Lovforslag nr. L 109).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til tingets velvillige behandling.

Rahbæk Møller (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af skattekontrolloven. (Ligningskommissionens tilvejebringelse af oplysninger fra banker og sparekasser m.fl.).

(Lovforslag nr. L 110).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til tingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Anden behandling af lovforslag nr. L 39:

Forslag til lov om ændring af lov om socialindkomst og af lovene om folke-, invalide- og enkepension. (Ændring af regler om beregning af formuetillæg og ejerboligfradrag).

(Fremsat 27/10 82. Første behandling 4/11 82. Betænkning 18/1 83).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-5

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbe-

handling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 9:

Forespørgsel til justitsministeren:

»Vil regeringen tilsikre en enklere og mere menneskelig administration af adoptionsansøgninger?«

Af Lis Møller (KF), Povl Brøndsted (V), Askjær Jørgensen (FP), Birgith Mogensen (CD), Bernhard Baunsgaard (RV) og Inge Krogh (KrF).

(Forespørgslen anmeldt 7/12 82. Fremme af forespørgslen vedtaget 10/12 82).

Begrundelse

Lis Møller (KF):

Nogle mennesker er i den lykkelige situation, at de selv kan afgøre, om de vil have børn eller ej, men der findes mennesker, der bestemmer sig for, at de gerne vil have børn, men så er de ikke i stand til at få biologiske børn og søger derfor at adoptere. I sådanne tilfælde bliver det et samråd, hvis medlemmer aldrig har talt med eller truffet adoptionsansøgerne, der afgør, om familien skal have et barn. Det har vist sig i utallige tilfælde, at dette at få et barn, som andre har bestemt at man må få, er en lang og opslidende affære.

De nuværende regler for godkendelse af adoptivforældre blev indført i 1976 og indebar en væsentlig stramning i forhold til tidligere gældende regler.

Inden man kan adoptere, skal ens egnethed som forældre vurderes og godkendes af det offentlige, og det mener jeg er nødvendigt og rigtigt, fordi det er barnet, det drejer sig om, det er det altoverskyggende. Men vordende adoptivforældre skal ikke, som det ind imellem sker, behandles, som om det er en forbrydelse at ville adoptere et barn. Det er urimeligt, at de skal føle sig som trukket igennem et tredjegradsforhør.

Der findes samrådsmedlemmer – de har selv givet udtryk for det – som er imod adoption af udenlandske børn. Hvis det også er den gængse opfattelse her i folketinget, synes jeg, man skal sige det højt og tydeligt

[Lis Møller]

og så forbyde det. Men så længe det er tilladt, må enkelte samrådsmedlemmers eller sagsbehandleres negative holdning til adoption af udenlandske børn ikke få indflydelse på en adoptionsafgørelse eller forsinke en adoptionssag.

En hel del forældre nægtes på forhånd adgang til forundersøgelser på grund af alder og samlivets varighed. De er udelukket fra at adoptere uanset deres egnethed som forældre. Denne automatiske adgangsbegrænsning forekommer for usmidig i mange tilfælde.

Det hedder også, at samlivet skal have været i 5 år, før der kan blive tale om forundersøgelse. Kravet er motiveret med, at der må formodes at være en vis stabilitet i forældrenes forhold efter 5 års samliv, men der er ikke noget, der tyder på, at en samlivsvarighed på 5 år øger sikkerheden for stabilitet mere end f.eks. et samliv på 2-3 år.

Endelig føles det urimeligt, at der skal gå så lang tid, fra en ansøgning er indsendt, og til forundersøgelsen begynder, som det sker i mange tilfælde.

I den nugældende adoptionslov er det én og samme instans, der giver reglerne for godkendelse, og som fungerer som eneste og sidste ankeinstans, nemlig adoptionsnævnet. Det mener jeg er en meget uheldig sammenblanding. Adoptionsnævnet er et uafhængigt organ, og ministeren har ingen mulighed for at gribe ind. Jeg mener, at der i et demokratisk samfund altid må være én, der er politisk ansvarlig, og derfor vil jeg henstille til justitsministeren dels at lempe nogle af reglerne, hvor det vil være forsvarligt, dels at fratage adoptionsnævnet beføjelsen som ankeinstans.

Barnløse ægtepar nægtes adoption af lidt større børn, hvis de ikke har erfaring med egne børn. Dette mener jeg også er klart urimeligt.

Før 1976 kunne særligt kvalificerede enlige få adgang til at adoptere. I Sverige har enlige stadig adgang. Her i landet bliver de simpelt hen nægtet forundersøgelse.

Det virker også helt urimeligt, at ca. hvert 6. ansøgerpar som led i forundersøgelsen henvises til undersøgelse hos psykolog eller psykiater.

Adoptionsnævnet udtrykker i cirkulæreskrivelse nr. 7 af 1980, at det ikke har noget imod, at ansøgere søger barn gennem flere kanaler, men at de inden samrådsbehandlin-

gen skal bestemme, hvorvidt de ønsker godkendelse til et dansk eller et udenlandsk barn. Godkendelsen kan altså kun vedrøre enten et dansk eller et udenlandsk barn. Hvorfor nu det? Der er ca. 50 danske børn til adoption om året, og hvis et forældrepar lige så gerne vil have et udenlandsk barn som et dansk barn, må en godkendelse være en godkendelse.

Lad mig endelig sige, at når man gennemgår de specifikke krav, som er beskrevet i betænkning nr. 3 fra adoptionsudvalget, får man en forstemmende følelse af en meget negativ holdning til adoptivforældre.

Besvarelse

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Der har i den senere tid været rejst en del kritik af de gældende adoptionsregler og administrationen af dem. Fru Lis Møller har lige nævnt en række forhold, og jeg har også selv fået en del henvendelser vedrørende de problemer, vi skal drøfte i dag. Jeg har på denne måde fået, synes jeg selv, et godt indtryk af de kritikpunkter, der især presser sig på.

Indledningsvis tror jeg det er rigtigt kort at redegøre for de regler, der gælder på området.

De gældende regler om godkendelse som adoptivforældre blev indført i forbindelse med mødrehjælpens nedlæggelse. Siden disse regler trådte i kraft i 1976, har afgørelser om godkendelse været henlagt til adoptionsrådet ved de amtskommunale socialcentre. Samrådets afgørelse træffes på grundlag af oplysninger, der er tilvejebragt af vedkommende socialcenter i forbindelse med den såkaldte forundersøgelse. Samrådet består af en læge, en jurist og en socialrådgiver.

Samrådets afgørelse kan påklages til adoptionsnævnet. Adoptionsnævnet består af en jurist som formand, 4 læger med hver sit speciale, en psykolog, en socialrådgiver og to læge medlemmer. Adoptionsnævnet har den endelige afgørelse i sager om godkendelse som adoptanter. Desuden fastsætter adoptionsnævnet de generelle retningslinjer for godkendelse som adoptivforældre.

Justitsministeriet er således ikke direkte involveret i disse sager. Da man gennemførte de gældende regler, var det netop hensigten, at sagerne blev behandlet og afgørelsen skulle

[Justitsministeren]

finde sted i et uafhængigt nævn, der repræsenterede størst mulig sagkundskab.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at det fremgår af en netop udarbejdet statistik, at der i 1981 var ca. 650, der søgte om godkendelse til adoption af udenlandsk barn, og at ca. 90 pct. af ansøgerne blev godkendt.

Selv om disse problemer har været drøftet tidligere, bl.a. under en forespørgselsdebat i 1979, må den senere tids kritik imidlertid give anledning til, at vi på ny overvejer, om det nuværende godkendelsessystem og administrationen heraf bør ændres, forbedres. Jeg mener ikke, vi i dag kan eller skal tage endelig stilling til dette spørgsmål. De mange synspunkter og forslag, der formentlig vil fremkomme her i dag under debatten, vil naturligt kræve en indgående undersøgelse og diskussion i retsudvalget. Retsudvalget har jo også tidligere behandlet og været inddraget i de løsninger, man dengang fandt frem til vedrørende disse meget vanskelige og følelsesladede spørgsmål.

Jeg forstår godt, at det for mennesker, som måske gennem lang tid har ønsket et barn, men som af forskellige årsager ikke selv kan få børn, kan være vanskeligt at acceptere et afslag på godkendelse som adoptivforældre. Det gælder ikke mindst, hvis man selv og ens familie og venner netop føler, at man ville kunne give et barn en god og tryk opvækst.

På den anden side kan alle vel være enige med mig i, at det afgørende ved adoptioner må være hensynet til barnet, der bør anbringes i det bedst egnede af de mulige hjem, således at barnet kan få en så betryggende opvækst som overhovedet muligt. Da adoptionen netop er udtryk for en indgribende ændring i barnets forhold, bør en rimeligt begrundet tvivl om ansøgerens egnethed komme barnet til gode.

Det er i denne forbindelse også værd at mærke sig, at der ikke som fra nogle sider hævdet er et ubegrænset antal børn til bortadoption. Der kan i udlandet klart spores en voksende tilbageholdenhed med hensyn til adoption af børn til andre lande.

Da hensynet til barnet er og må være afgørende, er det nødvendigt, at der foretages en undersøgelse af de kommende adoptanters forhold. Dette har da også fundet udtryk i adoptionsloven.

På samme måde må der være visse vejledende retningslinjer for, hvornår forholdene

hos de adoptionssøgende er af en sådan karakter, at der må gives afslag på godkendelse. Vejledende retningslinjer indebærer netop den fordel, at forskellige ansøgere behandles ens, samtidig med at der er en mulighed for en individuel vurdering.

Der synes i den senere tids kritik navnlig at være to spørgsmål, som man kan hæfte sig ved. For det første, om man på ny bør overveje og eventuelt lempe de alderskriterier, der anvendes i dag. For det andet, om de undersøgelser, herunder de psykiatriske og psykologiske undersøgelser af ansøgerne, der i dag foretages, er for omfattende og vidtgående. Det var også bl.a. disse problemer, fru Lis Møller var inde på.

Selv om det er disse spørgsmål, der især synes at trænge sig på, er jeg dog overbevist om, at der her under debatten vil fremkomme tilkendegivelser om flere andre problemer. Det må da også anses for gavnligt, at så mange aspekter som muligt drøftes i dag, således at vi kan få et godt grundlag for den senere diskussion og behandling af problemerne i retsudvalget.

Jeg er opmærksom på, at det i forbindelse med kritikken fra forskellige sider – måske på baggrund af nogle få, særlig vanskelige sager – er nævnt, at der burde være adgang til at indbringe afgørelserne for justitsministeren. Fru Lis Møller henstillede også meget, at der blev foretaget en ændring, således at der blev en adgang dertil. Jeg kan også sige, at jeg i forbindelse med nogle af de henvendelser, som jeg har modtaget, selv har følt det mindre tilfredsstillende at skulle besvare disse henvendelser blot med en henvisning til, at jeg ikke har mulighed for at tage stilling til de pågældende problemer efter loven, sådan som den er i dag. Før 1976 var der en klageadgang, men det var netop den løsning, som man ud fra hensynet til at opnå den størst mulige uafhængige sagkundskab ved sagernes afgørelse gik bort fra, da vi i 1976 oprettede adoptionsnævnet, der siden har udført et stort arbejde på dette vanskelige område. Tidligere kunne justitsministeren træffe afgørelse i de vanskelige tilfælde, der blev forelagt ministeriet, men det er altså ikke længere tilfældet.

En ændring af den ordning, der blev indført i 1976, må, synes jeg, kræve indgående overvejelser; herunder må vi drøfte spørgsmålet om, hvorvidt vi på anden måde kan

[Justitsministeren]

imødekomme den kritik, der på baggrund af debatten i dag kan rejses. På den anden side finder jeg det naturligt, at også spørgsmålet om klageadgangen bliver drøftet nærmere i retsudvalget.

Lad mig afslutningsvis sige, at jeg er glad for, at vi på grundlag af forespørgselsdebatten i dag får mulighed for at drøfte adoptionsreglerne, og jeg kan i hvert fald fra min side tilsige en åben og fordomsfri indstilling.

Jeg mener, man i den forbindelse må være opmærksom på, at de mennesker, der ansøger om adoption, gør dette ud fra et dybtfølt og meget velovervejet ønske om at blive forældre. Det er derfor af stor betydning, at behandlingsmåden er så menneskelig som overhovedet muligt. På den anden side må man ikke glemme, at hovedsynspunktet bag adoption er hensynet til barnets tarv. Dette synspunkt ligger også bag de gældende regler og administrationen af dem, der mig bekendt nyder stor respekt i udlandet. Mister vi denne respekt, kan vi risikere at miste adoptivbørnene.

Forhandling

Lis Møller (KF):

Jeg vil gerne takke ministeren for besvarelsen og senere komme med enkelte kommentarer til punkter i den. Men jeg vil gerne fortsætte her med at gøre rede for, hvorfor jeg har været med til denne forespørgsel.

Beslutningsgrundlaget i forbindelse med en ansøgning om adoption er diverse attester og erklæringer samt en sagsbehandlers evne til at formidle sit personlige indtryk i en skriftlig redegørelse efter de forskellige samtaler med og hjemmebesøg hos ansøgerne. Sagsbehandleren er ikke med i samrådet og har ingen besluttende myndighed, men er imidlertid ansøgernes eneste kontakt til den godkendende instans. Jeg forstår udmærket de ansøgere, der har udtalt, at de følte sig in absentia stillet for en domstol uden at kende anklageskriftet.

Får ansøgeren afslag, kan dette indankes for adoptionsnævnet, som det er nævnt tidligere, men jeg har meget sjældent oplevet, at adoptionsnævnet har ændret en samrådsafgørelse. Som sagt tidligere forekommer det helt forkert og utrygt i forhold til ansøgerne, at det samme nævn, som udstikker reglerne, samtidig er sidste ankeinstans.

Jeg føler, at den meget restriktive holdning, adoptionsnævnet står for, er i modstrid med den almindelige holdning i befolkningen. Der findes nok ikke så mange medlemmer her i tinget, som ikke har været involveret i adoptionsager. Vi er sikkert flere, som har følt, at en afgørelse, der bestod i et afslag, var rimelig, men i mange andre tilfælde har vi følt, at der er begået uretfærdighed fra såvel samråd som adoptionsnævn. Men adoptionsnævnet er enerådende og frabeder sig enhver politisk indblanding.

Når jeg ser på nævnets sammensætning, må jeg nok sige, at jeg savner en politisk repræsentation, og jeg må også sige, at det indimellem er løbet mig koldt ned ad ryggen, når jeg har læst svaret fra adoptionsnævnet på en anke. Jeg citerer: »Samrådets afgørelse skal ikke ændres.« Hverken mere eller mindre. Det er en arrogance uden lige at affærdige en velbegrundet anke uden overhovedet at kommentere den eller uddybe afslaget.

Efter henstilling fra ligestillingsrådet besluttede adoptionsnævnet at ændre retningslinjerne for adoptanternes maksimumsalder, således at den vejledende maksimumsalder blev ens for mænd og kvinder. Det er efter min mening helt i orden, men jeg kunne godt tænke mig at vide, hvem der har godkendt adoptionsnævnets beslutning. Jeg ved det ikke, men det kan være, ministeren kan oplyse mig om det.

Dermed når jeg frem til adgangsbegrænsning på grund af alder. I dag må ansøgerne ikke være over 78 år tilsammen, og den øvre aldersgrænse er 40 år. Ved adoption af børn over 3 år er der en mindre lempelse af aldersgrænsen, men det forudsætter, at familien i forvejen har børn. Det skal jeg vende tilbage til. Alderen som enkeltfaktor har ifølge specialister kun ringe betydning for ens egnethed som forældre. Det står for øvrigt også i adoptionsudvalgets betænkning nr. 3, side 46. I Sverige, som vi ofte sammenligner os med, har man ingen øvre aldersgrænse, og jeg mener, at der må kunne komme noget smidighed ind her. Det mener jeg efter at have gennemgået ikke så få ansøgninger.

I går fik jeg sagsakterne vedrørende endnu en adoptionssag. Sagsbehandleren konkluderede: »Jeg tror, det er mennesker, der virkelig tænker over tingene, før de giver sig i kast med noget. Derfor tror jeg, det er realistisk, når de mener at have overskud til at

[Lis Møller]

modtage 2 børn på én gang. Jeg tror, at ansøgerne vil have evner og overskud til at give et søskendepar en varm og tryk opvækst.«

Ægteparret fik afslag såvel af samråd som af adoptionsnævn, fordi den ene ansøgers alder var overskredet med 1 måned. Overskridelsen var sket, fordi samrådet ikke havde formået at behandle sagen i tide.

Ansøgere, der ikke har erfaring fra egne børn, har i dag ingen mulighed for at adoptere et barn over 3 år. Jeg har forsøgt at hjælpe et ægtepar, som havde meget stor erfaring med børn, hun som børnehaveleder, han som folkeskolelærer. Jeg har gennemlæst sagsbehandlerens 13 sider lange rapport. Der er ikke ét negativt ord om familien. Alligevel forbigår såvel samråd som adoptionsnævn rapporten, fordi familiens erfaringer med og kendskab til børn ikke er erhvervet gennem egne børn.

Paradoksalt nok står der i adoptionsudvalgets betænkning nr. 3, at der kan være problemer forbundet med adoption af børn i hjem, hvor der i forvejen er egne børn. I rapporten om den familie, jeg lige har omtalt, står, at hvis ikke dette ægtepar er velegnet til adoption, er der faktisk ingen, der er det. Familien fik blankt afslag.

En familie var blevet godkendt til et barn og havde fået det hjem, hvorefter den ansøgte om endnu et barn, hvilket skulle være i orden ifølge adoptionsudvalgets betænkning nr. 3, side 28, hvor man siger, at et barnsprincippet, som i sin tid blev indført af mødrehjælpen, bør ophæves. Familiens første barn trives fint, men familien fik afslag på barn nr. to, fordi samrådsbehandlingen fandt sted, efter at den ene ægtefælles alder havde overskredet grænsen med 6 uger, skønt det i cirkulæreskrivelse nr. 4 af 1980 hedder, at en mindre afvigelse fra aldersgrænsen vil kunne accepteres i sager om placering af barn nr. to, hvis ansøgerne har hjemtaget barn nr. ét, mens de endnu opfyldte aldersbetingelserne. Anken til adoptionsnævnet blev besvaret: »Samrådets afgørelse kan ikke ændres.«

En familie var blevet undersøgt i ét amt, men flyttede derefter af tjenstlige grunde til et andet amt. Sagsbehandleren i fraflytteramtet havde garanteret, at flytningen ikke ville få betydning for sagens videre forløb. Men samrådet delte ikke denne opfattelse. Det nægtede at viderebehandle sagen og sendte den til tilflytteramtet, hvor det hele så be-

gyndte forfra. Her var tale om det rene tids-spilde, men også om en stærk psykisk belastning for ansøgerne.

En kvinde blev opereret for en del år siden. Hun har i mange år – ja, lige siden kort efter operationen – været erklæret helt rask af flere specialister. En anerkendt medicinsk overlæge skrev i en erklæring, at det var fuldt forsvarligt at give ægteparret adoptions-tilladelse, men han sagde samtidig, at han desværre havde erfaring for, at adoptionsmyndighederne afslår ved selv den ringeste anledning. Samme overlæge udfærdigede det, der kaldes en stor helbredserklæring. Samrådet gav afslag, og adoptionsnævnet gav samrådet medhold. Adoptionsnævnets læger, som aldrig har set ansøgerinden, ved altså langt bedre end de fire lægelige eksperter, der har sagt god for hende.

I 1973 var jeg medvirkende til, at en ugift kvindelig læge fik 4 adoptivbørn, og at en fraskilt kvindelig tandlæge fik 2 adoptivbørn. Det går alle seks særdeles fint. I Sverige, som jeg har henvist til før, har enlige stadig mulighed for at adoptere. Herhjemme er de siden 1976 uden videre blevet nægtet forundersøgelse. Også her mener jeg at reglerne er for restriktive.

Jeg kan se, at min tid er udløbet, så jeg kommer tilbage til psykiaterne bagefter.

Lise Østergaard (S):

Også jeg hilser muligheden for at drøfte vilkårene for behandling af adoptionsagerne velkommen. Alligevel vil jeg sige, at det kan undre mig en lille smule, at man har valgt at give denne drøftelse form af en forespørgselsdebat, for de spørgsmål, som ordføreren for forespørgerne lige har rejst, er jo nøjagtig de samme, som har været rejst ved to tilsvarende debatter her i salen inden for de seneste år, hvorefter de i begge tilfælde er blevet henvist til retsudvalget og har fundet en løsning dér. Måske ikke en tilfredsstillende løsning. Det er der grund til at se på. Jeg mener også, at de konkrete eksempler, som fru Lis Møller lige har nævnt her, og som bestemt er meget tankevækkende, egner sig til en grundig og tilbunds gående behandling i retsudvalget. Der har imidlertid ikke været rettet klager til retsudvalget om den slags sager, siden spørgsmålene sidst blev debatteret her.

[Lise Østergaard]

Pressen har i de seneste måneder vist betydelig interesse for enkelttilfælde, hvor barnløse ægtepar, som søger adoptionstilladelse, har følt sig – og utvivlsomt i en række tilfælde med grund kunnet føle sig – dårligt behandlet. Jeg synes, det er godt og rigtigt, at disse spørgsmål bliver drøftet offentligt.

Barnløse ægtepar, som søger adoptionstilladelse, er jo i en umådelig sårbar situation. Ofte har mange års skuffede forventninger om graviditet og egne børn slidt nerverne tynde, således at længselen efter et barn er blevet umådelig stærk og påtrængende. Netop derfor må vi kræve den største årvågenhed og påpasselighed i sagsbehandlingen, så ingen ansøgere forlader det offentlige system i en dårlig forfatning.

Der er meget uensartede og i visse tilfælde helt urimeligt lange ventetider i nogle sociale centre – jeg er oplyst om, at tidsforløbet imellem optagelse på venteliste og afgørelse om godkendelse eller afslag kan variere fra et halvt år til helt op imod tre år, og det finder jeg for det sidste tilfælde fuldstændig uacceptabelt og aldeles unødigt belastende for ansøgerne.

Men når det er sagt, må vi vel også erkende, at der er brug for en vis fasthed i de regler, vi skal følge. Justitsministeren har allerede gjort opmærksom på, at vores mulighed for at opnå at adoptere børn fra udlandet bl.a. er afhængig af, at vi i Danmark er kendt for at være meget omhyggelige. Da må vi også erindre, at adoptionsloven først og fremmest tager sigte på at beskytte det barn – det være sig et dansk eller et udenlandsk barn – som man vil betro til fremmede. Således har adoptivbarnet krav på at blive modtaget af de bedst egnede adoptivforældre overhovedet. Ikke bare i almindelighed, men også matchet direkte i forholdet mellem det enkelte barn og det specielle forældrepar. Men omvendt har den, som ønsker at adoptere et barn, ikke noget absolut krav på at få dette ønske opfyldt af samfundet. Det må være grundvilkårene, som forholdet er i dag.

Jeg skal gøre bemærkninger til nogle af de problemområder, som er blevet berørt. Det første drejer sig om alderskriteriet, som jo netop er det spørgsmål, der har været mest ivrigt drøftet også ved de foregående debatter. Efter yderligere behandling i retsudvalget er der sket lempelser med hensyn til alderskriteriet. Jeg synes ikke, at en almen øvre

aldersgrænse for adoption er urimelig. Jeg synes, det er naturligt, at der kun indgås adoptionsforhold til fremmede børn inden for den periode af livet, hvor en familie normalt ville få egne børn. En øvre grænse ved omkring 40 år svarer rimeligt nok hertil, så jeg synes ikke, der er grund til at ændre på det forhold, idet vi igen må fastholde, at det først og fremmest er barnets tarv, vi skal have for øje.

Den absolutte grænse gælder adoption af danske og udenlandske spædbørn, men der er allerede mulighed for betydelige overskridelser, når det drejer sig om adoption af større børn, således at disse med hensyn til aldersforskellen mellem barn og forældre har samme stilling som de små børn.

Og så dette spørgsmål, at alderskriteriet i nogle tilfælde anlægges eksklusivt af centrene, således at der kan ske en afvisning, også en afvisning uden forundersøgelse, alene under henvisning til alderskriteriet, hvor man kunne forestille sig, at alderskriteriet ville indgå som et led i en samlet helhed. Jeg er ikke helt uenig i en vis utilpashed derved, idet jeg overhovedet finder, at meget rigoristisk anvendte bestemmelser uden individuelle hensyn netop er det, der fører til, at ansøgere kan føle, at man kommer i klemme i systemet. Det er en oplevelse, som jeg overhovedet synes bør mindskes mest muligt.

Jeg vil anbefale, at vi i retsudvalget beder om at få oplyst, hvor hyppige disse afvisninger alene med henvisning til alderskriteriet er. Jeg synes, det er vigtigt, om det er noget, der forekommer meget sjældent, eller det er en stor gruppe.

Det bør aldrig forekomme, at ansøgere kommer i klemme med alderskriteriet, fordi deres sag bliver behandlet meget langsomt af myndighederne. Men set fra den anden side vil jeg sige, at det bør være meget sjældent, at seriøse ansøgere kommer så sent med deres ønske om adoption, at der er en overhængende risiko for at komme i klemme med alderskriteriet. Jeg synes, man må forvente så megen planlægning af tilværelsen og sådan et tidsperspektiv hos mennesker, der ønsker at påtage sig det meget store ansvar, som det er at gøre et fremmed barn til sit eget, at man ikke tumler ind i at komme for sent med sin ansøgning. Ønsket om at adoptere må ikke opstå pludseligt og i panik på et tidspunkt, hvor den egne fertile livsperiode

[Lise Østergaard]

er ved at udløbe, men må være et ønske, som er modnet igennem et samliv.

Det fører for min vurdering også til, at jeg ikke finder, at 5 års samliv inden adoption er urimeligt. Det er meget tænkeligt, at der ikke er større grund til at vente et mere stabilt forhold i fremtiden efter 5 år end efter 2 år, men jeg synes, at 2 år er en meget kort tid til at træffe en så alvorlig beslutning, som beslutningen om adoption er. Jeg synes, at man må forvente, at muligheden for egne børn får en chance, mens beslutningen om at modtage et fremmed barn modnes, og dér finder jeg egentlig ikke, at 5 år er nogen urimelig lang modningsproces.

Endelig – og jeg synes, det ikke er mindst vigtigt – foreslår fru Lis Møller, at ankeinstansen skal flyttes fra adoptionsnævnet tilbage til justitsministeriet med justitsministeren som sidste appelinstant, altså en tilbagevenden til vilkårene før 1976, som blev ændret, fordi man havde dårlig erfaring med dem.

Til det vil jeg sige, at disse afgørelser for mig at se ikke er politiske afgørelser, det er faglige, sagkyndige afgørelser, der skal træffes, og de bør træffes i en sagkyndig forsamling. Jeg vil som en parallel spørge: hvorledes skulle en socialminister forholde sig, hvis han personligt skulle tage stilling til de sager, der indankes for det sociale ankenævn? Så ville det nok ligge dårligt med hensyn til den almene, overordnede socialpolitik.

Men som sagt, jeg er meget kritisk over for de lange ventetider, og jeg vil foreslå, at vi i retsudvalget beder om statistikker, der viser os nøjagtigt, hvor lang sagsbehandlingen er i de forskellige socialcentre med henblik på en mulig beslutning om at fastsætte forpligtende maksimumstider for denne behandling.

Povl Brøndsted (V):

Der er tre overordnede hensyn i forbindelse med adoption: barnet, der skal findes et hjem til, den, der er ansvarlig for adoptionen og beslutter den, uanset om det er en i Danmark eller i udlandet, og adoptanterne, der har taget beslutningen om at være ansvarlige for livstid for et barn, de ikke er biologisk forbundet med. Oftest er det adoptanternes situation i forbindelse med godkendelsen, der er til debat, således også her i dag.

Jeg vil dog til indledning dvæle kort ved de to første hensyn. Barnets tarv må være altovervejende; det er almindeligvis den umælende part i sagen, men det er en afgørelse, der er bestemmende for hele livet. Miljøets betydning kan ikke underkendes og endnu mindre, når der ikke kan forventes harmoni fra genetiske anlæg. Beslutningen om, hvem der skal være forældre til et barn, er et tyngende ansvar. Det er yderst sjældent, den adopterede som barn eller i voksen alder fortæller om sine oplevelser af det hjem og de forældre, det rent administrativt blev tildelt, og om de specielle problemer, der på grund af manglende genetisk binding selvfølgelig har været. Biologiske børn har i mængde fortalt om barndomshjemmet, den blide mor, den strenge far, osv., men hvor ofte møder vi i biografier, memoireskildringer, bekendelser om adoptivhjemmet? Hvor ofte er det den adopterede, der deltager i avisernes debat? Det findes måske i journaler, men er ikke kendt i offentligheden. Det er kun den adopterede, der har mulighed for at bedømme, om kombinationen barn-forældre var rigtig i sin tid, da det blev vedtaget. Og det er med tilbagevirkende kraft vi kan få det at vide.

Der må som grundholdning tages afstand fra »det går nok-princippet« eller følelsesbetonede afgørelser. Det må være klare kriterier, der tager hensyn til alle involverede parter, så langt som det er muligt.

De undersøgende og besluttende organer, hvor vi har undersøgelser i socialcentre, skal være grundige og foretages af sagsbehandlere, der forstår disse sagers specielle karakter. Det kan ikke være hvem som helst, der påtager sig opgaven. En samordning i sagsbehandlingen fra amt til amt ville nok være ønskelig, da vurderingerne synes at være ret uensartede i de forskellige amter. Det er derfor også rimeligt, at en sagsbehandler kan gøre brug af specialekspertise; det kan ikke undgås, at der skal anvendes psykiatere eller psykologer, hvor det ikke er muligt for sagsbehandleren at vurdere forudsætningerne til bunds. Den erkendelse må komme i mange tilfælde. Baggrunden for at adoptere kan være andet end barnløshed og ønsket om børn, og derfor skal det selvfølgelig tages med i betragtning.

Samrådets indirekte bedømmelsesgrundlag, når materialet er i orden, rummer mulig-

[Povl Brøndsted]

hed for en absolut saglig vurdering. Konfrontation med ansøgerne kan være med til at give et andet indtryk end det, en grundig rapport kan give. Sammensætningen kan altid diskuteres, men hvem skulle ellers sidde i samrådet? Adoptionsnævnene er så sagligt, anonymt sammensat, at det er vanskeligt at sætte andet i stedet. Politisk indflydelse – hvilken justitsminister kunne ønske at vende tilbage til at være ankeinstans, når saglighed og anonymitet har truffet en afgørelse?

Men det må forlanges, at sagsbehandlingen aldrig varer længere end fra et halvt til et helt år, og det gør da ingenting, om der er kortere fra ansøgningstidspunktet til afgørelsen.

Der kan være grund til at debattere – som det også allerede er sket – nogle af de faste kriterier. Sygdomskriteriet må være en absolut lægelig vurdering. Vi ved, at det kan have megen indflydelse på miljøet på kort og på lang sigt, hvis der er sygdomme. Derfor må sundhedstilstanden være en afgørende faktor. Dagspressen omtaler ofte disse tilfælde, hvor det er overvægt og andre i det ydre begrundede sygdomssymptomer, der er blevet brugt til afslag, men man må ikke glemme, at det ikke er vægten, men det, at der er sygdomme i forbindelse med den. Det er usagligt at hænge det ud som værende bare et tilfældigt ydre udseende, der bestemmer.

Familiemønsteret er altid under forandring. Der er grund til vurdering af de enkelte forhold. Fem års ægteskab er ingen garanti for ægteskabets harmoni. Der kan jo være tilfælde, hvor adoptanter på forhånd ved, at de ikke har mulighed for at få børn, og så kan der i sådanne tilfælde måske gives en lidt mildere vurdering. Papirer eller papirløse ægteskaber er i dag normaliteter efter frit valg, og baggrunden for livsformen kan vurderes i de enkelte tilfælde, det kan ikke være et krav. Mange enlige har skabt gode og varme vækstforhold for børn; derfor bør det ikke være et generelt krav med ægteskab. Også her må vurderingen i de enkelte tilfælde være til stede, og muligheden for ansøgning må være åben.

Også med hensyn til alder bør der være fleksibilitet. Under ingen omstændigheder kan sagsbehandlingen varighed have indflydelse på aldersvurderingen. Skal alderen spille afgørende rolle, må det være adoptanternes alder ved ansøgningstidspunktet, men i

det hele taget må spørgsmålet om ældre eller yngre ikke være et generelt beslutningsgrundlag, det er også en vurdering.

Et godt hjem har intet med det sociale niveau at gøre, det ved vi. Men vi ved også, at det altid vil være lettere for den veluddannede at slippe gennem nøglehullet i systemet. Derfor må der altid lægges hovedvægt på de elementære menneskelige kvalifikationer; det er forudsætningen for et godt miljø. Også det, at det koster penge at adoptere et udenlandsk barn, kan være med til at forskubbe den sociale placering. Det kan koste fra 30.000 kr. til 40.000 kr., og det er da klart, det kan spille en rolle og give en skæv social fordeling.

Som slutbemærkning vil jeg for det første mene, at amtskommunernes behandlingstid må sættes ned i alle adoptionssager, og årsagen til forskelligheden fra sted til sted må man finde ud af og få det ændret.

For det andet: der burde være en endnu bedre vejledning til de mennesker, der overvejer adoption. Måske burde der også i offentligheden være en bedre oplysning om, ad hvilke veje og på hvilke måder adoption foregår.

For det tredje: det er et gode også i forhold til udlandet, at det er private organisationer, der er autoriseret til at formidle adoptionerne. Jeg har indtrykket af, at det er et sobert arbejde, og jeg har absolut også indtryk af, at man i de lande, der leverer børn til danske adoptivforældre, har stor respekt både for vort system i den offentlige sektor og for disse organisationer, der har skabt sig god kontakt med de lande, der adopterer børn bort.

Endelig for det fjerde mener jeg, at det bør overvejes, om der kan etableres en finansieringsordning – ikke tilskud – således at økonomien ikke er afgørende for, hvem der forsøger at få et adoptivbarn.

Hele spørgsmålet om adoption er så komplekst, at det ikke kan klares i en debat her i salen alene. Jeg vil derfor foreslå, at vi også uden et lovforslag drøfter adoptionssagen videre i folketingets retsudvalg.

Alice Faber (SF):

Denne forespørgselsdebat, som en række partier har ønsket, er rejst, fordi den måde, man i samråd og adoptionsnævn godkender

[Alice Faber]

adoptivforældre på, og de forundersøgelser, der ligger til grund for beslutningen, har været kritiseret af flere mennesker, som har ansøgt om at blive godkendt som adoptivforældre.

Dette ømtålelige område kommer med jævne mellemrum op i folketinget, og da det jo drejer sig om nogle meget følsomme oplysninger, som ansøgerne skal vurderes på, kan der være en vis rimelighed i, at undersøgelseskravene løbende justeres.

I forbindelse med debatten har vi i retsudvalget modtaget materiale om området fra Landsforeningen af Adoptanter, fra Adoption og Samfund og fra Dan-Adopt og Adoptionscenteret, som begge har justitsministeriets godkendelse til at formidle kontakter til udenlandske børn.

Der rejses flere problemer i forbindelse med proceduren: aldersgrænsen: hvor gamle forældrene må være for at få et adoptivbarn, samlivsgrænsen: hvor længe forældre skal have været gift, og adoptionsnævnets beføjelser specielt omkring ankeinstansen samt adoptionsnævnets beføjelser til at fastsætte godkendelsesregler og en anden sammensætning af nævnet.

Derudover har der været fremsat kritik af for lange ventetider.

De nuværende regler, som stammer fra 1976, da loven blev lavet om i forbindelse med mødrehjælpens nedlæggelse, er for mig at se rimelige. Ved de debatter, der har været her i tinget i forbindelse med lovændringen i 1976 såvel som senere, har SF givet udtryk for tilfredshed med nævnet og godkendelsesreglerne.

Det, der specielt er bemærkelsesværdigt ved de henvendelser, vi denne gang har fået, er de to breve, vi har fået fra Dan-Adopt og Adoptionscenteret, altså formidlingscentre. Disse to organisationer, som virkelig har haft mulighed for at følge praksis tæt på, er uenige med kritikerne, og deres argumentation for at bevare den nuværende ordening er svær at imødegå, for selvfølgelig vil man som adoptionsansøger meget let gå ud fra egne, lidt snævre interesser, når man ser på undersøgelseskriterierne. Kritikerne synes ikke at være opmærksomme på, at vi, såfremt vi slækker på godkendelseskravene, kan komme i den situation, at de lande, der afgiver børn til Danmark, ikke vil formidle flere til os; det var justitsministeren også inde på. Der er

nemlig mange i den vestlige verden, som gerne vil adoptere børn. F.eks. vil ingen af afgiverlandene acceptere, at deres børn adopteres til enlige. Selv om vi i Danmark med det store antal enlige forsørgere, vi har, ved, at de fleste enlige forsørgere er gode og stabile fædre eller mødre, så nytter det altså ikke for os at ændre reglerne på det konkrete område, for så får vi ikke nogen børn.

Fru Lis Møller var inde på, at enlige bliver nægtet adgang til at få foretaget en forundersøgelse. Jeg har altså nogle andre oplysninger, men det er måske forskelligt fra amt til amt.

Det er vigtigt, at folketingsmedlemmer ser på den offentlige administration ud fra enkelt-sager, men samtidig må man også forvente af os, at vi undersøger sagerne fra forskellig side – specielt når det drejer sig om et så svært område som dette – inden vi laver tingene om, og debatten viser da også, at alle partier indtil nu har været interesserede i det.

I de debatter, der tidligere har været om problemet, har alle heldigvis udtalt, at det væsentligste var, at man fandt frem til det bedste hjem, fordi det var barnets tarv, barnets ve og vel og opvækstvilkår, det drejede sig om. Det er meget vigtigt at fastholde det. Det betyder f. eks. for en sagsbehandler, at han eller hun ikke er forældrenes sagsbehandler, før forældrene er godkendt, men er barnets sagsbehandler, og princippet er fint, synes jeg, for ligegyldigt hvor megen sympati man som sagsbehandler får for de mennesker, man har med at gøre, må man se på deres egnethed som forældre i forhold til den gruppe, man har at tilbyde barnet.

Men det er vigtigt, at sagsbehandleren forstår den situation, som ansøgerne er i. Det er svært at skulle krænge hele sin sjæl ud, og der skal utrolig megen takt til fra sagsbehandlerens side. Det er den situation, vi bringer vore bistandslovsklienter i daglig, men her drejer det sig om en gruppe, som ikke er bistandsklienter. Ægtepar bliver spurgt om personlige forhold, som de måske ikke engang har talt indbyrdes om inden samtalen med sagsbehandleren eller psykologen eller psykiateren. Det bringer meget let mange ud af balance, men stadig må vi herfra fastholde, at det er barnets tarv, der er udgangspunktet, og dybereliggende konflikter i parforhold skal ikke løses ved, at man adopterer et barn.

[Alice Faber]

Den stærke kritik af adoptionsnævnet kan vi heller ikke følge. Den ekspertise, lægelig, psykologisk, social og juridisk – samt lægfolk – som er så væsentlig at holde fast på, må ikke splittes op. Det at sidde omkring et bord og afveje forskellige argumenter kan ikke erstattes. Vi forstår ikke, hvorfor kritikerne vil fratage nævnet ankebeføjelserne. Det er dog vigtigt, at anken bliver vurderet af andre faggrupper end jurister. Netop fordi det er disse følsomme oplysninger, der skal vurderes, ville det være meget ulykkeligt, hvis nogle af forholdene blev overset, fordi ekspertisen ikke var til stede.

Den lange ventetid for at få undersøgelserne i gang hænger jo bl. a. sammen med, at der er for få folk på socialcentre på dette område. Når interessen er så stor for at prioritere det højt, var det måske en god idé at give nogle flere ressourcer til socialsektorerne. Så kan man nedsætte ventetiderne. Derudover kunne man også give socialcentre bedre mulighed for et opfølgingsarbejde i større udstrækning, end det er tilfældet i dag. Det er svært at være adoptivforældre. Der er ingen tvivl om, at man kunne give mange adoptivforældre og mange adoptivbørn en bedre start, hvis der var råd til at lave samtalegrupper af adoptivforældre både før og efter adoptionen om de problemer, de løber ind i.

Jeg er glad for, at justitsministeren foreslår, at vi drøfter det videre i retsudvalget. Jeg synes, der er nogle problemer i forbindelse med nogle af de enkeltsager, som fru Lis Møller rejser, men jeg synes, det må være sådan, at vi får dem drøftet dybere i retsudvalget, og måske var det en god idé, at vi i retsudvalget fik et møde med adoptionsnævnet og nogle samråd med nogle adoptivforældre, sådan at vi fik drøftet problematikken og så på det. Men vi må heller ikke glemme, at det er godt 90 pct. – jeg tror, det var 92 pct. i 1981 – der får deres ansøgning igenem.

Fru Lis Møller var inde på, at meget få af de sager, der blev anket, blev ændret. Sådan som jeg har fået oplyst, er det en tredjedel af sagerne, der bliver ændret ved ankeafgørelsen.

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg vil indlede med at sige tak til fru Lis Møller, fordi hun har taget initiativ til, at vi får denne debat i dag. Jeg synes, der i allerhøjeste grad er behov for, at vi har denne drøftelse i folketinget.

Så vil jeg fortsætte med at sige tak til ministeren for hans svar, som jeg betragter som en åbenhed og en imødekommenhed over for folketinget, idet ministeren har sagt, han er parat til at drøfte tingene fordomsfrit med folketinget. Det er godt, at vi ikke behøver at lægge så meget partipolitik ind i sådanne sager, som jeg er enig i er ømtålige.

Jeg er nok ikke enig med den sidste ordfører. Jeg har tænkt på – det er vi enige i i vores parti, når vi drøfter det – at man jo egentlig diskriminerer groft over for forældre, der ønsker at adoptere. Hvorfor skal forældre, der ønsker at adoptere, behandles anderledes end andre forældre? Forældre, der er så heldige selv at kunne få børn, skal jo ikke igennem en stor forundersøgelserproces for at få lov til at få børn. Hvorfor skal så adoptivforældre det? Det synes vi ikke er rimeligt. Så vores holdning er altså, at der slet ingen forundersøgelse skal være for adoptivforældre. Hvis et ægtepar ønsker at adoptere et barn, er det for os en garanti for, at det vil være en langt bedre situation for barnet end den situation, barnet er i i forvejen, enten det nu er et barn i Danmark, eller det er et udenlandsk barn.

Vi tror, at det at blive adopteret af et ægtepar, der ønsker at få et barn, under alle omstændigheder vil være en langt bedre situation for barnet end situationen for det barn, der ikke bliver adopteret.

Vi finder, at vi naturligvis er nødt til at indrette os efter, hvad udlandet ønsker, for at vi kan have mulighed for at adoptere børn fra andre folkeslag. Jeg siger med vilje andre folkeslag, for vi har overhovedet ingen aversioner i vores parti mod nogen folkeslag, man adopterer børn fra, hverken med hensyn til hudfarve, religion eller noget som helst andet. Når børn vokser op hos danske forældre, tror vi, det bliver til danske børn, uanset hvilke biologiske forældre de måtte have.

Vi er altså parate til at gå lige så langt, som man overhovedet kan komme i den retning. Vi er meget enige med fru Lis Møller i den uddybende begrundelse, fru Lis Møller gav her, og jeg synes, det var en fantastisk masse gode eksempler, fru Lis Møller gav på,

[Askjær Jørgensen]

hvor forkert det virker i øjeblikket med de mange uretfærdigheder, der begås. Jeg synes, der blev trukket mange gode eksempler frem, som vi i allerhøjeste grad kan nikke genkende til.

Vi har naturligvis i en lang årrække lagt mærke til fru Lis Møllers holdninger, når de er blevet udtrykt i pressen osv., og derfor kan jeg sige, at vi faktisk tror, fru Lis Møller er den, der har mest kompetence her i folketinget til at udtale sig om, hvilke problemer man har, når man står som et forældrepar, der ønsker at adoptere. Det er noget, vi har fået at vide, og vi har også ofte hørt, når vi har diskuteret det i vores vælgerforeninger rundt omkring, at det ville være godt, hvis vi kunne komme så vidt, at det var det, som så ofte er udtrykt af fru Lis Møller, der blev lagt til grund.

Den 9. december 1982 indleverede vi et forslag til lov vedrørende afbureaukratiseret adoption. Det er ikke fremsat i folketinget – af årsager, som ikke er til drøftelse her, og som jeg ikke skal komme nærmere ind på. Det kommer nok på et tidspunkt, men jeg skal tillade mig at læse op, hvilket forslag det er, vi ønsker at fremsætte. Det har kun tre paragraffer, og de lyder som følger:

»§ 1. Ægtepar, hvor begge er mellem 25 og 50 år, kan til folkeregisteret i deres bopælskommune anmelde at have adopteret barn under 10 år, når anmeldelsen er tiltrådt af de hidtidige indehavere af forældremyndigheden.

§ 2. Folkeregisteret videresender kopi af anmeldelsen til det sociale udvalg i ægteparrets bopælskommune. Udvalget kan med en majoritet på mindst $\frac{3}{4}$ af sine medlemmer annullere adoptionen ved meddelelse til adoptanterne inden 3 måneder efter deres indgivelse af adoptionsmeddelelsen til folkeregisteret.

§ 3. Den i §§ 1 og 2 nævnte fremgangsmåde finder også anvendelse, når én ægtefælle ønsker at adoptere den anden ægtefælles barn.«

Vi har foreslået en titel, der hedder »Lov om afbureaukratiseret adoption«. Ja, for mig er det et svært ord; der er nok nogle, der er dygtigere til at sige det, men det kommer jo heller ikke an på det.

I de 3 paragraffer er faktisk udtrykt, hvordan vi mener retstilstanden skal være på dette område.

Jeg vil bede de andre, der deltager i debatten, om at tænke over, hvorfor man egentlig ikke skal sige, at forældre ikke skal være ligestillede. Hvorfor skal de ikke det? Hvorfor skal forældre, der ønsker at adoptere, ikke have samme betingelser som alle mulige andre forældre? Det er da grov diskrimination, og kan man nævne et eneste eksempel på, at børn ikke skulle kunne få det lige så godt hos forældre, der ønsker at adoptere, som i en anden situation? Der er da langt større sandsynlighed for, at forældre, der ønsker at adoptere, virkelig vil give barnet et bedre sted at være, end der måske er, hvor der fødes uønskede børn, for der fødes vel stadig væk uønskede børn selv i disse tider, hvor der er fri abort osv.

Det kan måske falde lidt uden for emnet, men jeg ville egentlig godt have lov til lige at sige lidt med hensyn til abort, når vi nu drøfter dette, for hvor mange danske børn der er mulighed for at adoptere, hænger måske også lidt sammen med abortlovgivningen her i vort samfund. Jeg mener faktisk, at det er tegn på fattigdom ikke alene økonomisk, men også menneskeligt, moralsk og etisk, at vi har en lovgivning, der tillader, at man dræber fostre.

Det sidste her har jeg ikke bud med fra mit parti om, det er en personlig mening, men jeg mener faktisk, at det er så alvorlig en sag, at man godt som folketingsmedlem kan tillade sig at gøre opmærksom på den. Jeg mener, at når der er så mange aborter i vort samfund, som nogle kalder lovlige, er det tegn på, at den danske befolkning er en befolkning i degeneration, og jeg ser nogle klare linjer mellem det og så det, at andre forældre gerne vil have lov til at adoptere børn, og at det er så svært at få børn nok til adoptivforældrene.

Derfor synes jeg, at man måske skulle overveje, om ikke også det var på tide at stramme lidt op vedrørende begrebet fri abort, som jeg i allerhøjeste grad har afsky for.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Nu er det at adoptere et barn jo ikke det samme som at få indregistreret en brugt bil. Jeg synes, det skal være svært at adoptere et barn, for det, det drejer sig om, er jo barnet, og de, der afleverer barnet til os – hvad en-

[Yvonne Herløv Andersen]

ten det nu er danske forældre eller forældre, der bor i udlandet – skal kunne være trygge. Myndighederne skal være helt sikre på, at det er et godt adoptionsforhold, vi etablerer. De skal være sikre på, at de regler, vi har, er så snævre, at vi får den rigtige afgørelse.

Vi har lige fået en adoptionsstatistik, som viser noget om nogle af de problemer, vi har været inde på, og som også viser noget om, at den kritik, der har været i den senere tid, specielt kommer fra ét amt, og sådan er det jo med amterne, de afgør jo sagerne forskelligt, og sådan skal det vel også være, hvis vi ønsker, der skal være en decentralisering. Den kritik, der har været rejst, og som jo har kørt gennem nogle år, synes jeg er en god anledning til at tage tingene op og se på, hvad det er, vi skal gøre ved det. Justitsministeren nævnte specielt 2 ting, nemlig alderskriteriet og de psykiatrisk-psykologiske undersøgelser, som han mente at kritikpunkterne især gik på, og det er da også rigtigt. De ting kommer jeg ind på i det næste.

Specielt er rejst det spørgsmål, at det koster at adoptere et udenlandsk barn, og at det måske så også kan ses i sammenhæng med, at der er 10 pct. færre ansøgere i dag, end der har været før. Det tror jeg egentlig hænger meget godt sammen, men det hænger vel også sammen med det, som hr. Askjær Jørgensen var inde på, nemlig hele det danske samfunds ønske om færre børn pr. familieenhed. Det har vi jo set, og det er vel også en følge af det, men samtidig er der paradoksalt nok en tilgang af danske børn, der ønskes adopteret væk, nemlig fra 50 til 60 børn, så tingene hænger altså og vipper dér. Det kan så igen også ses som et billede på, at man ønsker færre børn, men sammenlignet med det, som hr. Askjær Jørgensen meget rigtigt sagde om fri abort, lyder det jo lidt besynderligt, at man så skulle fortryde det senere igen, men det kan selvfølgelig være andre sociale forhold, der gør sig gældende.

Én ting, der trænger til at gøres noget ved, er sagsbehandlingstiden, og jeg synes, at de tidligere ordførere også har været enige om, at der tegner sig et ganske klart billede af det, man ønsker nu.

Så er der de psykiatrisk-psykologiske undersøgelser, som hvert sjette par kommer ud for. Hvis man, har jeg læst, nægter at medvirke til en sådan undersøgelse, er éns sag bortfaldet. Sådan er det i mange andre for-

hold, når man kommer i berøring med myndighederne, at hvis man nægter at medvirke til de undersøgelser, man skal igennem for at få sin sag afklaret, så falder sagen bort. Det drejer sig om pension og ting og sager.

Så er der spørgsmålet om helbredet, og her mener jeg, at man nok kunne følge forsikringsreglerne. Det vil jeg også tro at man i nogen grad gør, for kan man få en livsforsikring, kan man vel også gå ud fra, at man lever i hvert tilfælde så længe, at man kan tage sig af dette barn, at så skulle der ikke være noget i vejen med helbredet. Man kunne jo godt lave nogle regler dér. Der har været rejst nogle enkeltsager, for generelt kan man jo ikke sige, at det er sådan, men der har været nogle problemer med hensyn til, hvor meget man måtte veje og sådan noget, og det virker absurd. Jeg kan bedre forstå det, hvis der er psykiske problemer. Som det blev nævnt heroppefra af SFs ordfører, skal man være helt sikker på, at det ikke er som det, som nogle biologiske forældre kommer ud i, at man ønsker at få et barn for at lappe sammen på et ægteskab, der går lidt skævt. Det ville i hvert fald være uheldigt, hvis et barn, der skulle adopteres, kom ud for ligesom at skulle være kit i et forhold, som ikke holder.

Så er der spørgsmålet om alderen, og dér synes jeg, hr. Povl Brøndsted var inde på noget af det rigtige. Man kunne sige, at når sagen er startet, kunne man lave et alderskriterium sådan, at sagsbehandlingstiden ikke skulle afskære nogen fra at adoptere.

Så er der hele spørgsmålet om parforholdene. Et parforhold i dag er jo mange ting, det er ikke blot ægtepar med papir, det er også samlevende og også samlevende af samme køn. Og så er der også spørgsmålet om enlige, som vi kunne tage op og kigge på. Her synes jeg, en henvisning til retsudvalget er udmærket, for der er ikke større garanti for, at et ægtepar hænger sammen, end der er for et andet samlivsforhold. Det papir er jo ikke nogen garanti for, at ægteskabet varer livet ud; det har vi tydelige eksempler på, hvis vi ser på skilsmissestatistikken.

Så er der hele det spændende spørgsmål om muligheden for at anke adoptionsnævnets afgørelse til justitsministeren. Sådan ønsker jeg at formulere det, for jeg vil ikke afskaffe adoptionsnævnet, men jeg synes, der skulle være en mulighed for at gå videre. Det var, synes jeg, endnu bedre med en familie-

[Yvonne Herløv Andersen]

ret, men en sådan har vi jo ikke fået etableret. Jeg ved dog, at man i justitsministeriet arbejder med nogle tanker omkring familiespørgsmål, og jeg ville så gerne, at man havde en familieret, som skulle tage sig af disse spørgsmål. Det er især meget brændende nødvendigt at få en familieret i de mange sager om skilsmisse, hvem der skal have forældremyndigheden over børnene, og ligesådan ved tvangsfjernelse af børn.

Hvis man kigger på tvangsfjernelse af børn og sammenholder de undersøgelser, der er foretaget omkring familierne og familiernes egnethed, synes jeg også, der er rimelighed i, at man kigger på adoptivforældrenes egnethed. Men altså: en vis lempelse af reglerne og specielt en mulighed for at få kigget på sagen en gang til ved en sidste instans, samtidig med at man ser på spørgsmålet om at få nedsat tiden ved sagsbehandlingen. Det ville være rart at få det ind i debatten.

Aase Olesen (RV):

Vi har tidligere her i folketingssalen haft lejlighed til at tage stilling til det af fremskridtspartiet nævnte forslag, og jeg ønsker egentlig ikke at bruge mere tid på et så absurd forslag. Det gør jeg ikke, idet jeg mener, at det, som vi sagde, da adoptionsloven i sin tid var til første behandling her i salen, den 20. januar 1976, stadig må være hovedgrundtanken i adoptionsloven, nemlig hensynet til barnet.

»Ingen voksne har krav på, at samfundet skaffer dem et barn, men det barn, som af en eller anden grund skal bortadopteres, har krav på, at samfundet til det yderste anstrænger sig for at finde netop de forældre og det miljø, som vil give de optimale opvækstvilkår for netop dette barn. Det er en uhyre vanskelig opgave for myndighederne, det erkender vi, men vi er overbeviste om, at det kan og skal gøres under en form, som føles acceptabel også af adoptanterne.«

Det sagde jeg ved førstebehandlingen, og det er citeret fra Folketingstidende 1975-76, sp. 4274. Det mener jeg må være det udgangspunkt, vi har. Det må så også forpligte os til altid at være parate til her i folketinget at se på, om loven trænger til korrektioner, og om administrationen af loven fortsat er acceptabel.

Der har været rejst mange kritikpunkter i den seneste debat, og jeg vil især påpege, at det med de meget lange behandlingstider nok er uacceptabelt. Jeg er meget langt enig med socialdemokratiets ordfører, fru Lise Østergaard, i det, hun sagde om aldersgrænser og ventetider.

Når fru Alice Faber, som jeg i øvrigt også meget langt er enig med, siger, at det, det kunne give anledning til, var, at man fik flere ressourcer, altså ansatte flere mennesker de steder, hvor man behandler disse sager, tror jeg derimod ikke, at jeg er enig. Jeg ville endda kunne udkaste den hypotese, at det jo kunne skyldes, at vi nu har færre ansøgninger, end vi tidligere har haft, at man får bedre tid til at behandle de enkelte sager, og dermed oplever altså de enkelte ansøgere, at proceduren er blevet forlænget. Jeg vil altså ikke tilslutte mig lige netop det synspunkt, selv om jeg ellers meget langt var enig.

Jeg vil gerne takke justitsministeren for det meget saglige og beherskede svar, han gav sin partifælle på denne forespørgsel og dens begrundelse. Jeg synes, det er vigtigt at sige, at uanset hvilke generelle krav vi sætter op – og langt de fleste herinde, lige bortset fra fremskridtspartiet, er jo enige om, at vi skal have generelle krav – så skal der trækkes en grænse, og ligegyldigt hvor vi sætter den grænse, vil der være nogle, som er nær ved grænsen, og som på et eller andet tidspunkt vil føle sig trådt for nær. Alternativet er lodtrækning, og det synes jeg man skulle gøre sig klart.

Jeg vil sige, at jeg forstår ikke helt hr. Povl Brøndsteds synspunkter, når han siger, at han godt vil gå ind for, at enlige kan adoptere, og at papirløse skal kunne adoptere. Jeg går ud fra, at hr. Povl Brøndsted ved, hvad udlandets reaktion ville blive. Så ville der ikke være børn at få til adoption i Danmark.

Der er stillet ét forslag her i dag, som jeg på forhånd vil advare imod, og det er, at sagerne i sidste instans skulle lande på justitsministerens bord. Jeg synes ærlig talt, den stakkels justitsminister har mere end nok med de sager, der i forvejen ligger der, og jeg vil meget advare mod, at disse overordentlig følelsesladede og helt personlige sager skal afgøres af en minister. Man kan forestille sig, hvilken pressehetz der kan køres.

Jeg tror, det er meget vigtigt at sige også til fru Lis Møller, at de, som vi hører om i

[Aase Olesen]

pressen, næsten kun er de skuffede, dem, der derfor er utilfredse med afgørelserne.

Eksempler læst op fra folketingets talerstol gør sig altid godt, det kan jeg godt give fremskridtspartiets ordfører ret i, men det er ikke sikkert, det bliver mere rigtigt af, at man gør sådan noget af den grund. Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi herinde som lovgivere siger til os selv: ja men når vi siger, der skal være generelle krav, og vi siger, at myndighederne skal vurdere de enkelte ansøgere, så har vi også et ansvar for at give disse myndigheder i videste forstand ordentlige arbejdsvilkår. De kan aldrig tage til genmæle over for alle disse mange historier. Vi forlanger, at de skal være kontrollerende. Ja men så er der ikke noget at sige til, at de, der søger om at blive adoptanter og får afslag, oplever dem som negative og kontrollanter. Det er os herinde, der har sagt, de skal være negative, når vi siger, at ikke alle blot skal kunne gå hen og adoptere uanset forholdene, sådan som fremskridtspartiet foreslår. Hensigten i sig selv med den lovgivning, der siger, at vi her opstiller nogle generelle krav, er så at sige negativ, set med ansøgerens øjne, og det er vi nødt til at stå ved herinde. Vi kan ikke bare læse voldsomme anklager op om arrogance, og jeg ved ikke hvad. Vi forlanger også, at disse myndigheder skal være grundige, og det kan så ikke hjælpe, at vi beskylder folk for at være meningsløst pedantiske, eller hvad vi vil.

Når det er sagt, vil jeg ikke afvise, at der kan være tale om, at man unødigt trækker behandlinger i langdrag – jeg har været inde på det før – og det er vi naturligvis parate til at se på. Men der er et par enkelte ting, jeg godt vil føje til.

Vi forlanger, at det er mennesker, der skal vurdere andre mennesker. Deri ligger også, at der gøres fejl; ingen mennesker er fejlfri. Der vil ikke kunne forekomme over 600 undersøgelser hvert år, uden at der tages fejl. Vi må også være så forstående herinde over for dem, der har med disse vanskelige sager at gøre, at vi må kunne acceptere, at der gøres fejl, og selvfølgelig gøre alt, hvad vi kan for, at nogle af fejlene kan rettes, ikke mindst fordi disse sager er lukkede.

Det kan ikke hjælpe at sige, at det kun og udelukkende er udtryk for arrogance, når man ikke giver folk den rigtige begrundelse eller ikke giver dem nogen begrundelse. Vi

må fastholde, at det må være et ønske så langt som overhovedet muligt at give folk begrundelser, men hvem har lyst til at få den begrundelse, at de lider af en dødelig sygdom og ikke kan regne med at leve, til barnet er voksent? Hvem har lyst til at få den begrundelse, at den ene af parterne er så småt begavet, at man ikke kan få lov til at adoptere netop det barn, der er tale om? Hvor langt skal vi gå i de ubarmhjertige begrundelser? Er det det, man ønsker, eller vil man acceptere, at svarene somme tider bliver lidt kortfattede?

Der har tidligere været rejst kritik af, hvordan loven fra 1976 er blevet administreret. Det førte til, at man også fik en debat her i folketinget, og da sagde den daværende justitsminister, at han fandt, at dette burde diskuteres i retsudvalget, og det har mange her været inde på. Men jeg vil gerne minde om, at den daværende justitsminister, hr. Erling Jensen, også indkaldte til en konference – den foregik den 14. februar 1978 på LO-skolen – og jeg vil egentlig godt foreslå den nuværende justitsminister at overveje, om ikke det var en rimelig form, fremfor at vi nu får en gevaldig udveksling af papirer og deputationer løbende i retsudvalget, hvor vi så alligevel sidder og ikke kan få den egentlige diskussion og den egentlige begrundelse. Derfor skal mit forslag være, uanset at vi fortsat skal behandle tingene i retsudvalget, at man forsøger at gentage konferencen i 1978 for derigennem at få lejlighed til at høre den anden part, som vi altså også har et ansvar for, nemlig de behandlende myndigheder.

Wilhelm (VS):

Der er en særlig baggrund for, at der netop nu foreslås lempelser i adoptionsbetingelserne, og det synes jeg skal nævnes her. Mens der tidligere var kødannelser med hensyn til adoption, har der nu på det seneste været et faldende ansøgertal, og der har endda, selv om tallene er små, været et kraftigt stigende antal af danske børn til adoption. Det mener jeg siger noget om de vanskelige vilkår for børnefamilier, som også afspejles i de hjemlige fødselstal. Jeg synes, at det lige skal nævnes for at minde os om, at det står galt til med børnefamiliernes økonomiske og sociale vilkår.

[Wilhelm]

Men det anvendes altså nu som begrundelse for, at man ikke behøver at stille så strenge betingelser til adoptivforældre. De punkter, man har taget op, har især været aldersbetingelsen, de 40 år, som nogle foreslår ændret til 45 år plus barnets alder. Det har været samlivets varighed, hvor den generelle regel nu er 5 år, som nogle foreslår ændret til 2½ år. Det har været de mange undersøgelser hos psykolog eller psykiater, specielt de næsten automatiske undersøgelser hos børnepsykiater eller samtaler med børnepsykiater, hvis man ønsker det tredje adoptivbarn. Det har været enliges ret til adoption. Og det har været ankeinstansens dobbeltrolle.

Det kan virke besnærende med de ændringsforslag, der er nævnt, bl.a. af Landsforeningen af Adoptanter, og ordføreren for forespørgerne, fru Lis Møller, havde som sædvanlig meget stærke og overbevisende eksempler på urimeligheder hentet fra virkelighedens verden. Men så vidt jeg kunne følge med i de eksempler, var det ikke eksempler, der vendte sig mod de gældende betingelser, det var faktisk eksempler på, at de eksisterende dispensationsmuligheder måske ikke var anvendt så fornuftigt, som de kunne, og hvor alt for lang behandlingstid førte til kollision med aldersfrister o.lign., samt muligvis eksempler på dårlig information.

Fra Landsforeningen Adoption og Samfund har retsudvalget og ordførerne modtaget forslag og ønsker, der principielt er helt forskellige fra de nuværende grundsynspunkter bag adoptionsbetingelserne. Det samles i en enkelt sætning, som er meget klar, og hvor man i virkeligheden gør op med dette, at de vordende adoptivforældre skal bedømmes for, om de nu er egnede til denne vanskelige opgave. I stedet ønsker landsforeningen, at man tager, som man siger, det modsatte udgangspunkt, nemlig at ansøgerne godkendes, medmindre der er afgørende forhold, der taler derimod. Det er det samme, som fremskridtspartiet har gjort sig til talsmand for i dag, og vel i virkeligheden endnu mere vidtgående.

Her synes jeg, man skal huske på erfaringerne. Det var jo det udgangspunkt, man havde tidligere, og som efter voldsom, berettiget kritik gav anledning til de nuværende regler. I 1950'erne og 1960'erne fik man, så vidt jeg er informeret, en blank plejetilladel-

se, som det blev kaldt, medmindre afgørende forhold talte derimod, som Adoption og Samfund nu ønsker at det for så vidt skal være igen. Men hvad var erfaringerne? Det var, at til trods for, at disse adoptivforældre sandsynligvis virkelig gjorde det efter deres alvorligste overvejelser, så viste opgaven sig ikke så sjældent at vokse dem over hovedet, så disse adoptivbørn, de f.eks. hentede i Tyskland, ikke så sjældent endte på danske børnehjem, fordi adoptivforældrene ikke kunne klare opgaven.

Det er klart, at de nuværende regler også kan komme ud for kritik, og at man kan finde eksempler på, at der måske tilsyneladende sker urimeligheder, men jeg synes, vi skal erindre os baggrunden – og den var i hvert fald ikke i 1950'erne og 1960'erne praktisk – som var det modsatte udgangspunkt, at man skulle godkendes, medmindre afgørende forhold talte derimod. Den praksis og de erfaringer var i hvert fald bestemt ikke bedre end de erfaringer, vi har haft med reglerne.

VS afviser altså det udgangspunkt, at man er godkendt, medmindre der er afgørende forhold, der taler derimod. Vi mener, som de fleste ordførere heldigvis her har sagt, at det må være barnets tarv, der er det helt afgørende, og at det ganske enkelt udelukker, at voksne så at sige kan have ret til at adoptere.

Det er en ting, som selvfølgelig er principielt forskellig fra almindelige forældres situation, og det synes jeg ikke er særlig urimeligt, for der stilles, og der må stilles, langt større krav til adoptivforældre end til andre forældre. Alene det, at barnet ofte er to år eller mere, før man modtager det, gør det til en helt anderledes opgave end éns egne, biologiske børn, som man har fra starten. Alene det, at man meget ofte ved meget lidt om de udenlandske børn, der kommer her til landet, og som jo udgør 90 pct. af adoptivbørnene. Man ved ikke, om de har fysiske eller psykiske men, som det kan kræve et meget stort ekstra overskud at klare. Alene det, at det altså for 90 pct.s vedkommende er udenlandske og ret fremmedartede børn, hvor man uundgåeligt vil møde racefordomme, og hvor man uundgåeligt også vil møde dette barns helt anderledes store identifikationsproblemer, end man vil have med danske børn. Alene disse tre faktorer gør naturligvis, at der må stilles større krav til adoptivforældre end til andre forældre. Lad det så være et

[Wilhelm]

svar til hr. Askjær Jørgensen, der overhovedet ikke kunne se, at der var sådanne grunde.

Men det betyder også, at det er forkert – her kunne vi måske gøre noget oplysningsmæssigt – når ansøgere opfatter sig som forkastede som forældre, fordi de ikke kan blive godkendt som adoptivforældre. Det eneste, de ikke er godkendt til, er den ganske ekstraordinært vanskelige opgave at være adoptivforældre, og det er forkert, hvis det i offentligheden og hos dem selv bliver betragtet, som om de dermed i almindelighed bliver forkastet som forældreduelige.

Jeg vil godt gøre op med en anden myte, som hr. Askjær Jørgensen i dag var alene med, men som der er grund til at nævne, ikke så meget på grund af hr. Askjær Jørgensen – det lader ikke til at nytte så meget – men fordi den også kører i offentligheden:

Det er ikke rigtigt, at alternativet bliver, at disse børn forbliver under dårlige vilkår, f.eks. på et børnehjem i Sydkorea. Der er ikke ét eneste barn i de lande, vi adopterer fra, som frigiver børn til adoption, uden at de bliver adopteret, og derfor står det reelle valg mellem danske familier, hvor man nu taler om at slække på kravene, og familier i Holland eller England eller USA eller andre steder. Der er ikke ét af de til adoption frivgne børn, der må blive tilbage under dårlige vilkår, fordi der ikke findes adoptivforældre til dem, og det er selvfølgelig helt afgørende for diskussionen om, hvilke kriterier der skal opstilles for adoption.

Vi mener i virkeligheden principielt – men det er jeg godt klar over ikke har aktualitet i de første ti år – at hovedindsatsen skulle være ved u-landsbistand ad politisk vej at sikre, at børn altid kan blive i deres hjemland, og det skal man holde sig for øje, også når vi snakker adoptionspolitik, men det er klart, at vi ikke dermed kan sige nej til adoptioner i bred almindelighed og ubetinget – her i de førstkommande år i hvert fald.

Til de konkrete forslag om ændrede betingelser, der er stillet op, vil jeg godt sige, at jeg tror, man sagtens kan finde forældre på op til 45 år, som ville være velegnede, men det, reglen vel især tager sigte på, er, at adoptionsønskende par på helt op til 45 år efter et langt samliv nok er groet temmelig meget fast i nogle normer, som gør det ekstra vanskeligt pludselig at vænne sig til at have

et lille barn i huset, hvis de ikke selv har haft børn. Hvis man i den situation ikke søger adoptionstilladelse, før man er så gammel, ligner det lidt det, fru Lise Østergaard kaldte panikreaktioner, og det er ikke noget godt udgangspunkt. Det er muligt, at man kunne finde frem til lidt mere fleksibilitet omkring aldersgrænsen, men at det i almindelighed vil være rigtigt at have den nuværende grænse for de mere almindelige par, tror vi er korrekt.

Samlivsvarigheden. Det er da klart – det ved vi alle sammen fra statistikkerne – at der ikke er ret meget større garanti for, at et forhold varer, fordi det har varet i fem år, end hvis det har varet i to et halvt år, men det er heller ikke så meget det, jeg synes er argumentet. Det er dette, hvor lang tid det varer at vænne sig til den tanke, at man ikke selv kan få børn, at blive fri for frustrationer i den anledning, at være åben og have orden i sit eget hoved, så det ikke på en eller anden måde skaber belastninger i forhold til adoptivbarnet.

Enlige adoptanter har flere talt om, så det skal jeg ikke sige noget om. Vi er enige i, at det ville være konsekvensen, at der ville blive færre adoptivbørn.

Den psykiatriske undersøgelse eller psykologundersøgelsen, specielt den børnepsykiatriske undersøgelse eller samtale ved tredje adoptivbarn, som er næsten automatisk, men ikke helt, vil jeg godt erindre om skyldes en kedelig sag, man havde med en familie, der næsten uden vanskeligheder fik mange adoptivbørn, og jeg mener, at den samtale med en anden kyndig end lige socialrådgiveren er på sin plads, især i de sager – det er jo ikke så sjældent – hvor det er den samme sagsbehandler, der har stået for alle tre adoptionsansøgninger. Vi har desværre set, at det konkret er en nødvendighed, at der så kommer andre ind.

Ankenævnet finder vi er kompetent, men vi kan godt se, at dobbeltrollen er et problem; vi ønsker dog i hvert fald ikke, at det gøres til et politisk nævn.

Til allersidst vil jeg godt have lov til at sige, at Adoption og Samfund også har nævnt et par vilkår for adoptivforældre, som ligger lidt uden for justitsministerens område, men som der kan være grund til at nævne i sammenhæng med det, jeg sagde i begyndelsen: børnefamiliers vilkår.

[Wilhelm]

Det er spørgsmålet om betalingen under adoptivforældrenes barselorlov, og det er spørgsmålet om børnetilskuddet, der efter de nugældende regler først træder i kraft, når barnet efter et halvt eller et helt år får dansk statsborgerskab. Det er to helt klart urimelige forhold på socialministerens område, som vi bør have rettet, når vi nu kommer til at tale lidt grundigere om disse ting i udvalget.

Inge Krogh (KrF):

Når vi behandler emnet adoption, er der mange ting at tage hensyn til og tage i betragtning. Der er forældrene til barnet – i de fleste tilfælde vil det være moderen, der skal tages hensyn til – og der er hensynet til dem, der ønsker at adoptere. Men det vigtigste er og bliver hensynet til barnet.

Børn er vort lands og hele verdens fremtid, og meget kan afhænge af, hvilke kår vi giver vore børn. Og for en ikke helt ubetydelig del kan vor adoptionspolitik altså få følger.

Det, der er vigtigt for børn, er først og fremmest at få et godt og trygt hjem. Når man taler med unge, det på en eller anden måde er gået galt for, kommer det næsten altid frem, at de har været i et hjem, hvor de ikke har følt tryghed. De har måske i det ydre været i gode hjem, men de har ikke haft ordentlig kontakt med deres forældre. For hele vores fremtid betyder det altså meget, at børnene vokser op i trygge hjem.

Vi har børneinstitutioner i vort land, hvor personalet gør et udmærket arbejde, men det kan aldrig blive det samme som et hjem. Der findes mange glemte børn på vore børneinstitutioner. Jeg ved godt, at forskellige undersøgelser har vist, at der i et tilfælde var 96 glemte børn i hele vort land og i et andet tilfælde 101 børn. Jeg er dog ude af stand til at fæste større lid til disse undersøgelser. I den ene undersøgelse blev der sagt, at man regnede med, der var kontakt, når barnet fik blot et julekort et år. I det andet tilfælde regnede man med, at der skulle være et besøg om året, og derfor steg de glemte børns antal altså med 5. Man glemmer også, da man betragtede dette i retsudvalget, at i disse undersøgelser var der en meget stor procentdel af børnehjemmene, der overhovedet ikke havde svaret, og man regnede derfor med, at der på

de hjem ikke var glemte børn, men det må man absolut regne med må være forkert.

Jeg har talt en del med forstandere for børnehjem o.lign. Spørger man dem, så siger de i første øjeblik: nej, vi har bestemt ikke nogen glemte børn. Men hvis man kommer til at snakke lidt længere med dem, så opdager de alligevel, at der er nogle, der ikke har kontakt. Hvad dette, at man forsøger at skjule det, betyder, ved jeg ikke. Det kan godt være, det er, fordi forstanderne holder så meget af børnene, at de egentlig ønsker at beholde dem på hjemmet og ikke har særlig lyst til at få dem bortadopteret.

I de undersøgelser, der har været foretaget over børn på institution, har der for øvrigt kun været sagt, hvor længe de har været på den sidste institution. Man har ikke fået noget at vide om – og har ikke kunnet få det – hvor længe de i det hele taget i deres liv har været på institution, idet – det ved vi – det ofte er sådan, at et barn én tid er på én institution, så kommer det hjem en kort tid, og så kommer det på en anden institution osv. Jeg vil tilråde, at der kom en virkelig undersøgelse af disse forhold, hvor man ikke blot sender skemaer ud, men hvor man virkelig taler med forstanderne. Jeg mener, at man skulle sørge for, ikke blot, at børn kom i pleje i familier, men at der blev et trygt forhold, hvor barnet blev adopteret.

Selvfølgelig skal man netop dér tage hensyn til barnets forældre, og som jeg sagde før, er det specielt moderen, der får betydning for, men måske vil moderen netop føle det som en lettelse, hvis hun vidste, at barnet havde et trygt hjem.

Det er meget vigtigt i øvrigt, at man har den opfattelse i befolkningen, at det at adoptere et barn væk netop viser, at moderen har kærlighed til sit barn, når hun erkender, at andre kan give det et mere trygt hjem, end hun selv kan. Det ville formentlig også hjælpe en del kvinder, som nu tager deres tilflugt til abort.

Angående adoptivforældrene vil jeg for det første gå stærkt imod den meget skarpe aldersgrænse, der er. Fordi en kvinde er over 38 år, vil hun nok kunne medvirke til en tryk opvækst for et barn. Jeg tror roligt man kan sætte grænsen noget højere eller i hvert fald give hyppige dispensationer. Er man ældre, har man måske netop fundet en plads i livet,

[Inge Krogh]

sådan at man har mere tid til børn, end man havde, da man var ganske ung.

Selvfølgelig er det meget vigtigt, at man sikrer sig, at der hos adoptanterne ikke er sygdomme, som kan have dødelig virkning inden for en kort tid, og man må sikre sig, at der ikke er psykiske lidelser, som kan få indflydelse på barnet, men her tænker jeg nærmest på de virkelig psykiatriske lidelser.

Når man ser forskellige indberetninger eller erklæringer, ser man gang på gang, at det er sagt, at de, der ønsker at adoptere, ikke rigtig kan udtrykke sig. Men hvor mange kan egentlig udtrykke sig? Jeg tror, man tit går meget hårdt frem, netop når sagsbehandleren møder disse mennesker.

I betænkningen står der, og af erklæringerne fremgår det meget ofte, at man ikke ønsker, at adoptanterne skal være for særprægede, især må de ikke være specielt optaget af religiøse spørgsmål. Jeg vil dog sige, at det jo i de fleste tilfælde i hvert fald drejer sig om kristne hjem, og netop et sådant hjem vil i høj grad have kontakt med ligesindede kristne hjem og vil formentlig netop kunne skabe et trykt miljø med tilstrækkelige kontakter, selv om hjemmet måske ikke er, som hjem i gennemsnit er.

Jeg må personlig erklære mig tilfreds med, at det er sådan, at der i øjeblikket kun adopteres til ægtefæller, og det er i hvert fald i tørre tal i justitsministeriets ægteskabsudvalg blevet godtgjort, at ægteskaber med papir er betydeligt mere stabile end papirløse forhold. Det er det tryggeste og det bedste for et barn at vokse op i en familie, hvor der både er en far og en mor. Og hvis vi i øvrigt bliver ved med at ønske at adoptere børn fra muhamedanske lande, er det meget vigtigt, at vi holder fast på, at der kun adopteres bort til familier, idet man i de muhamedanske lande lægger meget vægt på familielivet.

Birthe Hansen (SF):

Jeg vil godt starte med at sige, at jeg er mor til tre børn, hvoraf det yngste er adopteret fra udlandet. Det virker måske urimeligt over for de børn, som det handler om, hvis man herinde vil følge forslag om at lempe på godkendelseskriterierne, fordi man i dag står med færre adoptivforældre i forhold til de udenlandske børn, som de forskellige adoptionsorganisationer kan skaffe til Danmark.

Det er ikke bare et spørgsmål om at afsætte børn, som der gives udtryk for af et medlem af bestyrelsen for Landsforeningen af Adoptivforældre.

Godkendelseskriterierne er alene baseret på hensynet til barnet, og sådan bør det efter min mening også fortsat være. Barnet har, måske med få undtagelser, ikke selv bedt om at blive adopteret, kan heller ikke sige nej tak førend på et meget senere tidspunkt i sit liv. Derimod har jeg gennem mit arbejde som sagsbehandler i en socialforvaltning gennem den sidste halve snes år mere end én gang været ude for adoptivforældre, der ønskede at få fjernet adoptivbarnet, altid når det var ude over spædbarnsstadiet og ikke kunne opfylde de forventninger, som adoptivforældrene stillede til det.

Selvfølgelig ved jeg da godt, at man aldrig helt kan undgå den slags triste situationer, men netop derfor mener jeg, at det er så uendelig vigtigt, at adoptanternes forhold undersøges så grundigt og så alsidigt som muligt, og jeg er enig med justitsministeren, når han siger, at selv den ringeste tvivl, myndighederne kan have med henblik på at godkende adoptanter, må komme barnet til gode.

Arne Bjerregaard (KrF):

Det er klart, at der skal være en godkendelsesprocedure for adoptanter. På den anden side kan man ofte stille sig selv det spørgsmål, hvem der i grunden har evne til at vurdere andre som adoptanter. Det er meget svært, og jeg misunder ikke dem, der skal have den opgave, men desværre vil det vel ofte være sådan, at de, som de ønsker godkendt, skal være et spejlbillede af dem selv. Det er det ubehagelige ved at skulle foretage sådanne undersøgelser, at det selvfølgelig bliver sådan, som sagsbehandlerne ønsker det, og måske indgår ikke andre ting i deres overvejelser over, om ansøgerne er egnede til at være forældre.

Nogle af os kan mange gange undre os over, hvorfor de og de ikke kunne godkendes som adoptanter, men det var sådan set ikke mit ærinde at gå ind i disse problemer. De er store og næsten umulige at løse.

Godkendelse er én ting, adoptionsformidling er en anden ting, og det, jeg i grunden vil spørge ministeren om, er, om ministeren ikke vil tage op til overvejelse at ændre prak-

[Arne Bjerregaard]

sis med hensyn til adoptionsformidling, så enkeltpersoner i større udstrækning får mulighed for at formidle adoption. Det er jo efterhånden kun ganske få, der formidler adoption, og det bevirker, at det bliver bestemte institutioner, som sørger for dette, og det koster efterhånden 30.000-50.000 kr. i omkostninger at adoptere et barn for at få dette barn gennem disse institutioner. Nogle private kan gøre det betydelig billigere, mellem 10.000 kr. og 15.000 kr. med den samme garanti, den samme sikkerhed, og jeg har kendskab til i al fald en enkelt person, som har haft mulighed for at være adoptionsformidler og har formidlet adoptioner, som har fået særdeles heldigt udfald til gavn og glæde for såvel adoptivforældrene som børnene. Og så er det, jeg spørger: er der da ikke mulighed for, når der nu er så mange, der ønsker at adoptere børn, at udvide adoptionsformidlingskredsen, sådan at der er flere, der får lov til det, og at rent private personer også får lov til at formidle adoption i større udstrækning, end tilfældet er i øjeblikket?

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Her ved afslutningen af debatten vil jeg gerne sige tak for det initiativ, der er taget, og for den måde, hvorpå debatten er ført. Man kan jo altid diskutere, under hvilken form man skal fremdrage problemer, søge deres løsning, give sit besyv med. Jeg synes egentlig, jeg må sige, når jeg tænker på de synspunkter, der er bragt frem af de forskellige ordførere, at man her har fundet den rigtige form. Jeg synes, det er velgørende at få en debat her i folketinget, hvor man ikke skeler til forskellige ting med hensyn til hævning af egne standpunkter o.lign., men hvor jeg har indtryk af, at der hos samtlige ordførere og deltagere i debatten har været et klart ønske om både at få afdækket problemerne og søge fordomsfrit at se på, om man kunne løse de problemer, der er, uden at skade på de områder, hvor man gerne ville have en sikkerhed gennem de nuværende regler. Samtidig synes jeg, der har været en forståelse for dem, der skal træffe afgørelserne i sagerne, en meget vanskelig opgave, som det undertiden er for dem. Jeg vil gerne sige til fru Aase Olesen, der – og andre var inde på det samme – nævnte muligheden for at få en drøftelse med de pågældende, med adop-

tionsnævn og måske repræsentanter for samrådene, at det ser jeg meget gerne.

Jeg skal derfor også ganske undlade at svare på konkrete spørgsmål, der har været fremme i dag. Jeg tror, de egner sig bedre til en nærmere undersøgelse og nogle af dem også til, at de, der har truffet afgørelsen, selv kan fortælle hvorfor. Om det så skal være en konference af en betydelig størrelse eller vi skal finde frem til, at retsudvalgets medlemmer mødes med de personer, jeg nævnte, der står for de egentlige afgørelser i sagen, kan jo drøftes nærmere i retsudvalget. Jeg ser måske helst en noget mindre konference, hvor der bliver lejlighed til at gå ind i drøftelsen, end en større, men jeg håber, at retsudvalget vil tage spørgsmålet op, sådan at vi kan finde en form.

Inden da – har jeg forstået på alle – er man endog særdeles villig til at se på de problemer, der har været fremdraget, dels oprindeligt af ordføreren for forslagsstillerne, dels af ordførerne og endelig også af mig selv i det svar, jeg gav på forespørgslen.

Vi kan vel samle disse problemer i spørgsmålet om, hvorvidt man overhovedet skal have en undersøgelse, en godkendelse af adoptivforældre. Det har jeg selv i mit svar fremdraget flere grunde til. Må jeg fremhæve som det væsentlige, at jeg mener, man skylder børnene at foretage en undersøgelse af forældrene. Så kan man sige: ja men børn, der er født af de forældre, de vokser op hos, har jo ikke haft den samme chance, ved at deres forældre blev gjort til genstand for en undersøgelse. Nej, det har de ikke, og sådan håber jeg heller ikke det skal blive, at man skal undersøge forældrene, før de får lov til at få børn; sådan håber jeg aldrig, det bliver, men de to ting kan heller ikke sammenlignes. Der er grunde til, synes jeg, at man må sige: vi må se på, at det er børn, som samfundet har et ansvar for. I det øjeblik man medvirker til en adoption, har vi et ansvar for disse børn, og derfor må vi sikre os imod, at de kommer ud i noget forkert hos de pågældende forældre.

Men så kan man dernæst sige: hvor langt behøver man at gå? Behøver man at gå så langt, at man fjerner sig langt fra det, almindelige forældre står for i forhold til deres børn? Bør man stille overordentlig specielle krav til adoptivforældre? Det mener jeg for så vidt ikke, for det er meget, meget vanske-

[Justitsministeren]

ligt på forhånd at sige på grundlag af en undersøgelse – hvad enten det er den ene eller den anden sagkyndige, der foretager den – at ét forældrepar er egnet og et andet er det ikke. Det kan godt være, at børn får det godt – sådan går det jo tit her i livet – hos forældre, som man, trods alle muligheder for at undersøge sagen, ikke ville vurdere som det allermest egnede forældrepar. Det vil næsten udelukkende afhænge af, hvordan forældrene og barnet, altså i dette tilfælde adoptivbarnet, finder hinanden i livet.

Der er talt om de fem års samliv. Det kunne på nogle af ordførerne lyde, som om man regnede med, at så skulle der være tale om fem års ægteskab. Jeg vil gerne sige, at det er ikke tilfældet. Der skal være et ægteskab på det tidspunkt, hvor adoptionen foretages, men det accepteres, at i de fem år indgår også et tidsrum, hvor de pågældende personer har boet sammen uden ægteskab. Jeg tror i hvert fald, man må sige, at det er rigtigst, at man forlanger et tidsrum, hvor de pågældende har været sammen; om det så skal være det ene eller det andet åremål, kan vi drøfte nærmere, men jeg tror nu ikke, at det skal være så meget anderledes, end det er i dag.

Så er der spørgsmålet om alderskriterierne. Fru Lise Østergaard sagde, at det er vel naturligt, at man dér sætter en grænse nogenlunde svarende til den overgrænse, man i almindelighed må regne med, når familien får et barn, og det er jo rigtigst, at omkring de 40 år er naturligt.

Jeg er også tilhænger af, at man ligestiller kønnene, og at man gør det på alle områder, men selv de stærkeste ønsker om ligestilling kan jo ikke ændre på det, der fortsat vil være et faktum, at det er kvinderne, der får børnene. Det medfører jo i nogle tilfælde, at den 30-årige kvinde, der på grund af de nuværende aldersbestemmelser og sammenlægningen forhindres i at adoptere, kan synes, at det er mærkeligt, at den, der har den samme alder og har muligheden for at blive mor, også kan blive det. Jeg synes nok, at der i den forbindelse er grundlag for at drøfte, om vi har for stive regler.

Så er der undersøgelserne. Jeg tror, det er særdeles afgørende, at de mennesker, der nu ser det som deres store opgave at adoptere et barn, bliver behandlet menneskeligt, og at der også bør være visse grænser for, hvilke undersøgelser de skal udsættes for, og hvilke

spørgsmål der skal stilles. Jeg kender en del til et andet område, hvor afgørelserne for så vidt er sværere, og det er, når domstolene skal træffe afgørelsen mellem to forældre, for i de tilfælde tager man en person fra barnet, undertiden fuldt ud. Det er meget, meget vanskelige opgaver for domstolene. Det kan selvfølgelig heller ikke fuldt ud sammenlignes med det, vi taler om her, men det er mit indtryk efter i en del år at have beskæftiget mig med disse sager, at dér har undersøgelserne ikke samme vidtgående karakter, som de har i disse tilfælde. Det er der nogle der kan synes er en fejl, men jeg har bare villet sige, at her kan vanskelighederne måske blive betydelig større, fordi man – sådan vil det føles for mange børn – tager en af forældrene fra et barn.

Endelig er der spørgsmålet om, hvorvidt vi skal have en anden ankeinstans eller vi skal blive stående ved det nuværende. Fru Aase Olesen var inde på, at det kunne være lidt synd for justitsministeren, hvis han skulle træffe afgørelsen. Nu er det jo sjældent synd for sådan én at skulle have et arbejde, og man må selvfølgelig på den anden side sige: det kan også være lidt forkert overhovedet ikke at have mulighed for at tage stilling og træffe en beslutning, hvis der skulle være tilfælde, hvor sagen bliver forelagt og den pågældende leder af administrationen, som det jo er, synes, at afgørelsen burde være anderledes. Vel, jeg tror ikke, vi skal tilbage til forhold, hvor alle afgørelser kan ankes til justitsministeriet. Jeg tror højst, man skulle have noget i retning af, at hvis der forelå uenighed el.lign., kunne det være tilfældet, men det er altså det, jeg forstår man vil se på.

Jeg havde indtryk af, at både med hensyn til aldersbestemmelserne og med hensyn til spørgsmålet om undersøgelse var der megen forståelse for, at man ikke må have strengere bestemmelser end nødvendigt, og at man ikke må have mere vidtgående undersøgelser, end man anser det for rigtigst, men at man ellers i det væsentlige mener, at de forhold, hvorunder man behandler adoptioner nu – som reglerne er, og måden hvorpå arbejdet bliver gjort – i det store og hele er rigtig, og det er jeg taknemlig og glad for at høre.

Ventetiderne ønsker man skulle være mindre. Det kan have noget at gøre med undersøgelsernes karakter og længde. Det kan også

[Justitsministeren]

have med andre ting at gøre. Også det skal vi se nærmere på, men jeg vil gerne takke for den forståelse, der har været for det emne, vi taler om, og som man mange gange har talt om her i Folketinget, og også for de fælles bestræbelser, som jeg har følt der er for at rette det, der bør rettes, hvis vi kan blive enige om det, og det håber jeg vi kan.

Lis Møller (KF):

Jeg vil gerne takke ordførerne, og jeg vil også gerne takke ministeren. Vi var jo ikke enige alle sammen, men jeg har været glad for en god og en saglig debat.

Jeg vil gerne understrege, at jeg mener – og det mener jeg også jeg sagde i mit første indlæg – at selve adoptionsloven er der ikke noget i vejen med, men jeg mener, administrationen er for usmidig. Jeg sagde også – og det sagde jeg både første og anden gang – at det vigtigste er barnets tarv, og derfor mener jeg stadig væk, at der bør forundersøges til.

Det er hævdet fra flere sider, at vore nuværende godkendelsesregler vækker tillid i de lande, hvorfra vi adopterer, hvilket skulle lette formidlingsarbejdet. Ministeren var også inde på dette i sit indlæg.

I Sverige har man ikke generelle krav, og der formidles til Sverige i forhold til Danmark 3 gange så mange børn fra udlandet. Jeg tror ikke, at en lempelse af kravene til adoptivforældrene vil skade formidlingen. Hvis nogle lande har strengere krav, vil det jo altid være de landes krav, der bliver afgørende ved adoption, og jeg ved, at der er lande, hvorfra vi adopterer, der ikke har noget imod at adoptere til enlige.

Jeg må samtidig sige, at en lempelse i antallet af psykiaterundersøgelser måske nærmere ville virke betryggende i udlandet. Jeg synes, at man dér må føle sig meget usikker over for Danmark, når samrådene eller adoptionsnævnet skønner, at cirka hver 6. ansøgerfamilie har så udtalte psykiske problemer, at de skal undersøges af psykiater eller psykolog.

Det er da klart, at sådanne undersøgelser må til i nogle tilfælde, men jeg mener, det er urimeligt, at det skulle være i så mange tilfælde.

Jeg synes egentlig også, det er urimeligt, at alle ansøgere, der ønsker at adoptere et tred-

je barn, uanset egnethed, og uanset om de to andre børn trives, skal undersøges af en børnepsykiater. Før 1976 var det muligt at adoptere flere børn end to. Familier, der siden har søgt om flere børn, har meget ofte fået svar, at de skulle ikke samle på børn som familien Brems – vi kan jo lige så godt sige navnet. Det var en meget ulykkelig sag, men jeg finder alligevel, det er urimeligt, at den stadig skal forfølge egnede adoptivforældre og børn, der har brug for et hjem.

Jeg læste for nylig en psykiaters udtalelse i en familiesagsakt, og undskyld, fru Aase Olesen, jeg fortsætter altså med mine eksempler. Han skrev, at forældrene var problemfornægtende og bagatelliserende, umodne og overfladiske. Sagsbehandleren skrev noget ganske andet. Familien havde trods dette på dette tidspunkt fået 3 adoptivbørn, men ønskede altså nu et fjerde. Psykiateren sagde under samtalen, at det var vanvittigt at slæbe alle disse udenlandske børn herop, at familien hellere skulle bruge de penge, det kostede, på børnehjem i udlandet. Det skulle han nok hellere have holdt for sig selv. Samme familie startede nemlig et hjælpearbejde herhjemme til fordel for det børnehjem, hvorfra de havde fået de to første adoptivbørn, og hjælpen til børnehjemmet støttes i dag af ca. 200 familier, der hver måned indbetaler et fast beløb til brug for bestemte børn, og støtten er efterhånden nået op på 1 mill. kr.

Psykiateren skrev videre i familiens journal:

»Det er vanskeligt at få øje på årsagen til dette for mig at se næsten umættelige behov for børn.«

Jeg synes, jeg skylder at oplyse, at samme psykiater selv havde sat 5 børn i verden.

Det er også ret så forskelligt, hvad en sagsbehandler og hvad en psykiater når frem til, sagsbehandleren efter mange samtaler og hjemmebesøg, psykiateren efter 4–6 timers undersøgelser. Sagsbehandleren siger om et barn, at det virker frit, åbent, glad og ualmindelig charmerende. Psykiateren siger om det samme barn: det virker stille, tilbageholdende, tilbøjelig til at lege for sig selv. Sagsbehandleren siger om et andet barn: lidt forsigtig, tilbageholdende, lidt tavs, sky i blikket. Psykiateren om det samme barn: meget levende, energisk, absolut glimt i øjet og fuld af spilopper.

[Lis Møller]

Ministeren sagde, at der i 1981 var ca. 650, der søgte om godkendelse til adoption af udenlandske børn, og at ca. 90 pct. af ansøgerne blev godkendt. Ja men ministeren har jo ikke tallet med – det kan han heller ikke have – på de familier, som opgav undervejs, fordi de følte forundersøgelserne og kravet om undersøgelse hos psykiater for belastende. Jeg mener i øvrigt, at man i adoptionssager i hvert fald i tvivlstilfælde burde overveje, om det var rimeligt at lade ansøgerne få foretræde for samrådet med en bisidder.

Det fastholdes fortsat i mange samråd, har jeg forstået, at et adoptivbarn skal være mindst 9 måneder yngre end familiens yngste biologiske barn. Det kan måske forklares med, at en graviditet tager 9 måneder, men i dag er forældre jo så fornuftige, at de fortæller adoptivbørnene, at de er adoptivbørn. For adoptivbørn af en anden race ville det for øvrigt heller ikke kunne holdes skjult.

I adoptionsbetænkningen hedder det, at der hos barnløse ansøgere ikke bør stilles krav om sterilisationsundersøgelse som betingelse for godkendelse til adoption, men mistæneliggørelsen, eller hvad man vil kalde det, kommer alligevel længere nede i teksten, over dér opfordres til skærpet opmærksomhed over for adoptionsøgende, der angiver barnløshed som adoptionsmotiv, men som samtidig afviser tilbud om undersøgelse.

Til sidst vil jeg sige, at der er familier, som har kæmpet i 2, 3, 4 år eller mere for at få et adoptivbarn, mennesker som føler sig trådt på af såvel samråd som adoptionsnævn, mennesker som på et eller andet tidspunkt har følt, at de stod med ryggen mod muren, psykisk rystede og med 30.000–40.000 kr. på spil, og alligevel kæmper de altså videre for at give et eller flere børn en god opvækst. Derfor vil jeg gerne igen henstille til justitsministeren, at vi får reglerne taget op i retsudvalget og ser på, hvor de kan lempes, hvor det kan være rimeligt og forsvarligt, og at disse regler så godkendes af retsudvalget. Jeg beder også om, at det ikke er det samme organ, der udstikker reglerne, som er sidste ankeinstans. Det er muligt, at det ikke er justitsministeren, der skal være sidste ankeinstans. Det kan også være justitsministeriets familieretskantor, som tidligere sammen med justitsministeren har virket som ankeinstans.

Hr. Povl Brøndsted efterlyste adoptivbørns reaktion. Dertil vil jeg gerne sige, at jeg er

vokset op i et ualmindelig godt adoptions-hjem, men dengang var der heller ikke forundersøgelser.

Lise Østergaard (S):

Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger til enkelte af indlæggene.

Jeg skal først sige til justitsministeren, at jeg er fuldstændig enig i den uheldige virkning af den praksis, som jeg heller ikke forstår, at man, da man indførte lige ret mellem mænd og kvinder med hensyn til alderskriteriet, tilføjede, at den samlede alder for de to parter vedkommende ikke måtte overstige en bestemt størrelse. Det lyder for mig ganske, som om man blot har ønsket at sige: vi har haft ret i den første afgørelse. 38 år for kvinden og 40 år for manden giver 78 år; vi giver nu 40 år til hver, så må slutsummen ikke overstige 78 år. Det siger sig selv, at det giver ganske urimelige virkninger, og jeg er meget tilfreds med, at justitsministeren er opmærksom derpå, fordi det lover for en ændring.

Jeg vil naturligvis gøre et par bemærkninger til fru Lis Møllers sidste indlæg og navnlig bruge det udgangspunkt, kan man sige, som fru Lis Møller har brugt, nemlig ordet »mistæneliggørelse«. Mistæneliggørelse af ansøgerne ønsker ingen af os. Jeg er ikke blind for den politiske slagkraft i at rette projektøren i én bestemt retning og kun i én, men jeg synes, at en mistæneliggørelse af det personale og af den sagkundskab, der arbejder med disse sager, er uheldig.

Når fru Lis Møller siger, at der foretages for mange psykiatrisk-psykologiske undersøgelser, har jeg ingen mulighed for at svare derpå, for jeg kender ikke grundmaterialet, men jeg kan i hvert fald sige, at det forekommer mig absurd, at dette rejses i denne sal som et politisk spørgsmål. Det kan ikke besvares politisk, men alene ud fra sagkundskab. Skal vi næste gang drøfte det nødvendige antal hjerteundersøgelser hos speciallæge? Mon ikke vi alle er bedst tjent med at overlade dette spørgsmåls løsning til den medicinske sagkundskab, og mon ikke adoptionsansøgere er bedst tjent med, at vi overlader det til socialcentrenes sagsbehandlere at afgøre, hvornår de finder det nødvendigt at indstille til specialundersøgelser, det være

[Lise Østergaard]

sig psykiatriske, psykologiske eller andre undersøgelser?

For den gode ordens skyld kan jeg oplyse fru Lis Møller om, at i de tilfælde, hvor ansøgere har gennemgået en sådan psykiatrisk eller psykologisk undersøgelse, er der efterfølgende givet adoptionstilladelse til mellem halvdelen og to tredjedele, og uden undersøgelsen ville usikkerheden have været så stor, at man efter gældende praksis havde givet afslag. Det vil sige, at det ikke kan være mistænkeliggørelse og ødelæggelse, men en udredning af nogle forhold, der har styrket ansøgenes stilling.

Til slut vil jeg gerne meget kraftigt advare imod det synspunkt, hr. Arne Bjerregaard fremsatte i form af et spørgsmål til justitsministeren, nemlig om ikke vi kunne lade privatpersoner, enkeltpersoner, foretage den opøgende virksomhed, for så ville der være flere børn til rådighed. Vi opfattes nogle steder i verden som meget forkælede mennesker, der har alt undtagen børn. Jeg har i flygtningelejre set meget ivrige bestræbelser for at få børn, der er adskilt fra deres familie og opsamlet, stillet til rådighed for adoption, til trods for at man i flygtningearbejdet ved, at sandsynligheden for familiesammenføring under en konflikt er umådelig stor. Jeg vil bestemt tilråde justitsministeren at fastholde autorisationsprincippet med hensyn til den opøgende virksomhed.

(Kort bemærkning).

Lis Møller (KF):

Jeg vil gerne sige til fru Lise Østergaard, at ordet »mistænkeliggørelse« gik på indholdet af adoptionsudvalgets betænkning, ikke på medarbejderne.

(Kort bemærkning).

Lise Østergaard (S):

Jeg må fastholde, at når man så talentfuldt klipper enkelt sætninger ud og føjer dem sammen, så kan det ikke undgås, at virkningen deraf bliver en mistænkeliggørelse af de pågældende personer, og den vil jeg tage afstand fra.

Povl Brøndsted (V):

Jeg synes, der er grund til at sige tak til justitsministeren for tilsagnet om, at vi fortsat

i udvalget kan få lejlighed til at få belyst en hel del af de spørgsmål, der er tangeret i dag, og som der ikke kan og ikke blev svaret på her i salen. Jeg synes også, der er grund til at se med forventning på en form for høring eller samvær med folk, der arbejder med adoptionsager i det daglige, og jeg ser meget gerne, at det bliver til noget.

Det, jeg egentligt ville føje et par ord til om, er spørgsmålet om enlige adoptanter. Jeg er vidende om, at der er lande, der ikke ønsker at benytte enlige adoptanter. De ønsker, at det skal være ægtepar. Men jeg ved også, at det ikke er et kriterium, man lægger vægt på alle steder. Med hensyn til adoptioner inden for landets grænser af danske børn ville man næppe have noget imod, at enlige, der i øvrigt opfyldte de krav om et familiemiljø, man måtte stille, kunne få adoptivbørn. Jeg synes, at det er urimeligt, at enlige, når vi i dag ser, hvor mange der virkelig er i stand til at adoptere, hvor mange der gerne vil det, og som ikke selv er i stand til at få børn, ikke på fuldstændig lige fod med andre ansøgere kan få adoptivbørn. Jeg kan ikke tænke mig, at det vil skade vort renommé i de lande, der stiller krav om, at det skal være ægtepar.

Jeg vil også godt sige et par ord om det samme, som fru Lise Østergaard talte om her til sidst. Jeg tror, det er meget væsentligt, at det er folk, der har virkelig ekspertise i forhold til de lande, der bliver hentet børn fra. Jeg tror, det er afgørende, at det er nogle, der seriøst har arbejdet med tingene, har kendskab til tingene, der formidler adoption. Derfor må en form for autorisation anses for mest betryggende for de lande, hvor børnene har hjemme, og også for de forældre, der skal adoptere børnene.

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg har kun nogle enkelte kommentarer, bl.a. til fru Aase Olesen, der sagde, at det ikke var sikkert, at de, der ansøger om at blive adoptivforældre, ønsker at få at vide, at de er småt begavede. Dertil må jeg svare, at det vel trods alt må være værre at være biologisk barn af småt begavede forældre, end hvis det kun drejer sig om et adoptivforhold, for der er jo større chance for, at det gentager sig, hvis det er et biologisk forhold, end hvis det er et adoptivforhold.

[Askjær Jørgensen]

Hr. Wilhjelm forklarer, at det er nødvendigt med store forundersøgelser, og siger, at der kan være tilfælde, hvor adoptivforældrene ikke magter den store opgave, det er at være forældre. Jeg er enig i, at det er en meget stor opgave at være forældre, men jeg har endnu ikke, hverken i den almindelige debat, der foregår, eller i dag hørt nogen, der er gået ind på det spørgsmål, jeg har forsøgt at rejse, nemlig alternativet. Hr. Wilhjelm siger, at i de lande, hvor vi adopterer børn fra, det drejer sig om 90 pct. af adoptivbørnene, frigiver man dem ikke, uden at man ved, at de får det godt, og der er ikke nogen, der kommer på børnehjem derude. Nej, men det er heller ikke velhavende hjem i Korea eller i tilsvarende lande, som hr. Wilhjelm nævnte, der adopterer børn bort, det er jo de steder, hvor man føler, at man ikke kan magte det økonomisk. Det er klart, at når forældre først er i den situation, at de vil adoptere deres børn bort, så har forældrene helt realistisk med sig selv erkendt, at de ikke magter at give børnene det, de kan tilkomme. Derfor ønsker de bortadoption.

Vi ønsker ikke, at nogen skal have ret til at adoptere mod de biologiske forældres ønske, og deri mener vi altså, at der ligger en sikkerhed, der er stor nok, og altid større end den sikkerhed, man kan stille op i forordninger og regler.

Jeg må altså notere, at et stort flertal her i folketinget mener, at mennesker er i stand til at dømme mennesker, at eksperter er i stand til at vurdere, hvornår nogle er egnede til at være forældre, og hvornår nogle ikke er egnede til at være forældre. Jeg er blevet gjort opmærksom på, at det at være adoptivforældre er ikke det samme som at være forældre på almindelig vis, men jeg vil stadig væk vove at påstå, at der ikke findes nogen eksperter, der er i stand til at afgøre noget som helst om, hvornår forældre er i stand til at være forældre.

Jeg vil også vove at påstå, at det samfund, vi lever i, den verden vi lever i, er så omskiftelig, at vi meget vel kan opleve den situation, at selv om eksperterne har sagt, at de to mennesker dér, det ægtepar dér, de er absolut velegnede til at være adoptivforældre, kan der ofte indtræde situationer, påvirkninger udefra, der helt ændrer grundlaget. Vi ser f.eks., hvordan erhvervsvirksomheder, de mindste i hvert fald, helt kastes omkuld. Vi

ser også folk, der tror, at de har siddet i gode stillinger, pludselig blive kastet omkuld, så jeg giver altså ikke en pind for alle disse undersøgelser af disse eksperter.

Jeg sagde i mit første indlæg, at jeg havde afsky for begrebet aborter. Jeg kan godt sige, at jeg faktisk har følt lidt afsky under denne debat også for den store respekt, den underdanighed, der er for eksperterne. Den deles ikke af fremskridtspartiet – tværtimod.

Aase Olesen (RV):

Allerførst vil jeg sige til hr. Askjær Jørgensen, at jeg ikke gav mig ind i nogen debat om, hvorvidt man skulle bruge intelligenskriterier eller ej. Jeg brugte det eksempel, at der meget vel kunne være årsager til, at folk fik en ret kortfattet afvisning af en adoptionsansøgning. Det var ikke sikkert, at det alene var, fordi man ikke havde en god grund. Det kunne være, fordi man havde en grund, som det ville være fuldstændig hensynsløst at bruge over for de pågældende, f.eks. en meget svær, men endnu ikke af vedkommende selv opdaget sygdom.

Jeg vil gerne sige tak til ministeren for løftet om, at vi får en drøftelse med alle implicerede parter, og det skal selvfølgelig også omfatte folk, der har været igennem maskineriet. Det mener jeg ikke kan foregå i retsudvalgets ordinære møder, det må have karakter af en konference. Jeg opfatter det samtidig som et løfte fra ministeren om, at der ikke bliver ændret på noget, før vi har haft denne grundige drøftelse.

Jeg er enig med ministeren i, at der ikke er nogen sikre metoder at frasortere mennesker efter, og jeg sagde også i mit første indlæg, at når vi anerkender, at der skal være generelle krav, så bliver det en diskussion om, hvor vi skal sætte grænsen, for det vil være lige besværligt, uanset hvor vi sætter den. Jo højere vi sætter kravene, jo nærmere kommer vi den situation, hvor der bliver færre børn til rådighed, og så bliver vi nødt til, uanset om man kan lide det eller ej, at diskutere, om vi er nødt til at foretage lodtrækning. Man kan ikke være godkendt til at adoptere i måske 10 år og ikke vide, om man skal være mor i næste måned. Jeg tror virkelig, at hvis man vil lempe meget betydeligt på kravene, så kan man ikke undgå også at tage stilling til dette ubehagelige spørgsmål.

[Aase Olesen]

Ministeren sagde, at jeg havde sagt, at det var synd for ham, at han skulle træffe beslutninger. Det var måske ikke helt korrekt udtrykt. Jeg vil gerne rette det til, at jeg finder det uheldigt. Jeg mindede om, at ministeren i forvejen har besværlige udvisningssager og hvad der måtte være af andre ting af benådningsskarakter. Jeg synes ikke mindst, at ministerens partifælles måde at tackle denne sag på viser, at det er særdeles uheldigt, at disse helt private, personlige sager skal lande hos en minister.

Hr. Povl Brøndsted sagde – vist også fordi jeg havde undret mig over hans holdning til de enlige – at han ikke kunne se, at enlige ikke kunne være udmærkede forældre. Jeg synes, at man skal gøre opmærksom på, at en meget stor del af de børn, der bliver bortadopteret i de lande, vi får børn fra, netop er børn af enlige mødre. Det vil være meget svært at forklare de lande, at børnene skal hen til en ny enlig mor. Og så kan vi sige aldrig så meget, at vi har så og så fantastisk godt et socialt sikkerhedsnet for enlige mødre. Jeg tror ikke, at vi kan overbevise nogen om det.

Fru Lis Møller sagde, at hun ikke troede på, at lempeligere regler ville volde problemer i udlandet. Jeg var temmelig chokeret over det, hr. Arne Bjerregaard sagde, nemlig at man skulle lade enlige fare ud selv. Jeg tror, det er nødvendigt at sige, at f.eks. i Indien er adoption ifølge Adoption Centers beretning for 1982 gået helt i stå, fordi folk selv er faret ud og har lavet deres egne forretninger. Der er simpelt hen gået forretning og grossistvirksomhed i salget af børn i Sydindien, og det synes jeg dog ikke man kan lade som om man slet ikke ved. Der har været problemer i flere andre lande, først og fremmest fordi f.eks. svenske har lempeligere regler end vi, og vi bliver som skandinaver slået i hartkorn med svenskere.

Fru Lis Møller siger, at hun vil undskylde over for mig, at hun fortsætter med at læse op. Jeg vil gerne sige, at det overhovedet ikke kan undskyldes. Jeg synes ikke, at det kan undskyldes at bruge oplæsning af journaler her i politisk øjemed. Det vil jeg overhovedet ikke undskylde.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Det er til fru Lise Østergaard og nu også til fru Aase Olesen, der vist har misforstået mig med hensyn til, at enkeltpersoner også skulle have lov til at være adoptionsformidlere. Jeg ønsker ikke, at enhver skal have lov til at rejse ud og hente børn i flygtningelejre osv. Jeg ønsker, at der skal være mulighed for, at enkeltpersoner også kan få tilladelse af justitsministeren til at være adoptionsformidlere. I øjeblikket er der faktisk, så vidt jeg ved, kun 4 institutioner, som har lov til at formidle adoption. Hvorfor skulle det ikke være sådan, at også enkeltpersoner, som har vist deres dygtighed på dette område, kan få mulighed for at formidle adoption? Jeg ønsker, at justitsministeren giver tilladelse til, at visse enkeltpersoner også kan gøre det.

Wilhelm (VS):

Der er et enkelt hjørne af problemet, jeg vil knytte en bemærkning til.

Ministeren var inde på, at det kan forekomme meget urimeligt, at en kvinde på 30 år bliver nægtet godkendelse som adoptivmor, og fru Lise Østergaard tog tråden op og sagde, at hun aldrig havde forstået, at man skulle have en fælles aldersgrænse på tilsammen 78 år. Jeg tror ikke, at vi ville have noget imod at fjerne denne 78 års grænse, så det blev 2 40 års grænser, men jeg vil lige gøre opmærksom på – før man nu tror, at her er nogle løsninger, og det måske kommer til pressen og stiller folk noget i udsigt, som ikke er holdbart – at det kun i ganske få tilfælde vil ændre status for familier, hvor kvinden er 38 eller 39 år, og hvor manden er 40 eller 39 år. Vi kan aldrig nogen sinde opretholde ligestillingen og samtidig sikre, at en kvinde på 30 eller på 26 år, for den sags skyld, godkendes. Når et par, hvor kvinden er 30 år, bremses af 78 års reglen, så er det, fordi manden er mindst 47, og naturligvis nogle måneder til begge to. Hvis det ikke skal kunne stoppes, så er det det samme, som at vi har droppet aldersgrænserne, eller at vi har droppet ligestillingen. Man kan ikke opretholde ligestillingen og samtidig under alle omstændigheder sikre, at de selv de yngste af de adoptionssøgende kvinder bliver godkendt. Hvis manden er tilsvarende ældre, så lader det sig ikke gøre med en aldersgrænse overhovedet og med opretholdelse af ligestillingen.

(Kort bemærkning).

Lis Møller (KF):

Jeg vil gerne henstille til ministeren at komme med forslag til en smidiggørelse af reglerne, uanset at der er foreslået en konference, og uden at man venter på denne konference.

Jeg vil gerne sige til fru Aase Olesen, at så må hun altså lade være med at lade sig undskyldte, men jeg tillader mig nu stadig væk at bruge eksempler fra det levende liv uden for dette hus.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg vil godt sige, for at bakke det op, at jeg kender i hundredvis af eksempler på, at radikale folketingsmedlemmer har brugt eksempler fra det virkelige liv, også vedrørende forhold, vi betragter som ømtålelige. Jeg synes, at fru Aase Olesens angreb var meget besynderligt.

Når jeg gik herop, så var det ikke så meget for at blande mig i den debat; det var, fordi der var noget, jeg glemte i anden runde.

Fra hr. Wilhjelm's første indlæg har jeg noteret, at han påstod, at mange af de børn, der blev adopteret i 1950'erne og 1960'erne, var endt på børnehjem. Det er et postulat, som jeg ikke har kunnet få bekræftet, og jeg vil spørge ministeren, om han har noget, der indicerer det. Det kan vi selvfølgelig ikke forlange at ministeren skal vide noget om, men så må vi jo få det belyst under udvalgsarbejdet, rejse spørgsmål i udvalget. Mig forekommer det altså, at det var en lidt for grov påstand, hr. Wilhjelm kom med i sit første indlæg, nemlig at mange af de børn, der blev adopteret i 1950'erne og 1960'erne, skulle være endt på børnehjem. Jeg har ikke kunnet få det bekræftet, men jeg har sat en efterlysning i gang, så godt jeg kunne. Jeg tror ikke, at der er belæg for den påstand, hr. Wilhjelm kom med.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 97:

Forslag til lov om midlertidigt statstilskud til bygningsinvesteringer i jordbrugsbedrifter.

(Fremsat 12/1 83).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Svend Andersen (S):

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at formålet med loven er at forbedre beskæftigelsen i bygge- og anlægsvirksomheder og lignende håndværksfag. Når vi ser på, hvad der hidtil er kommet fra regeringen, må vi jo sige, at der ikke er ret meget, der har virket fremmende på beskæftigelsen, og jeg forstår derfor godt, at man benytter enhver mulighed for at kalde et forslag for beskæftigelsesfremmende. Nu er der jo af andre årsager nogle penge på landbrugsministerens budget, og de skal altså bruges.

Vi vil godt i socialdemokratiet være med til at skabe beskæftigelse og øget beskæftigelse inden for bl.a. bygge- og anlægsvirksomhed, men jeg vil godt sætte et stort spørgsmålstegn ved, om det foreliggende forslag er særlig godt til det formål. Det, der foreslås, er jo, at der ydes et tilskud på 20 pct. af en investering på op til 100.000 kr., altså et maksimalt tilskud på 20.000 kr. Det fremgår endvidere, at arbejderne skal være udført af eller materialerne leveret af momsregistrerede virksomheder. I modsætning til, hvad der er tilfældet med tilsvarende love på boligområdet, hvor arbejdet skal være udført af momsregistrerede firmaer for at give tilskud, gives der her tilskud til indkøbte materialer, når arbejdet er udført ved egen arbejdskraft, og det er jo ikke noget, der er ukendt inden for landbrugsvirksomhed, at man udfører arbejdet med den arbejdskraft, der er til rådighed.

Hvis vi ser på andre muligheder for at få tilskud, så er det sådan, at der ikke gives tilskud til arbejder, der kan opnå støtte til efter anden lovgivning. Her har vi f.eks. K-låneordningen, hvor kravet til investering for landbruget er nedsat til 50.000 kr., for at man kan få nytte af K-låneordningen. Det vil stort set betyde, at ved investeringer på 50.000 kr. og opefter vil det ikke gøre nogen forskel for landmanden, om han får støtte efter K-låneordningen, eller om han får tilskud efter denne lov. Det vil sige, at der ikke er noget initiativ til at gå i gang, der er ikke